

14e jaargang no. 2
15 juni 1995

Gildebrief

*Molen "de Bouwing"
houdt z'n goede biotoop,
dankzij de gemeente
Geldermalsen!
Dat vond het Gilde een
prijs waard. Lees pag. 27.*

VRIJWILLIGE
MOLENAARS
HET GILDE VAN

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF ISSN: 1381.9151
Verenigingsorgaan van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Verschijnt 4x per jaar.
Oplage 1600 exemplaren.

Redactie: G.J. Pouw, D.J. Braay, J.P. Kurver en P. de Moes

Redactie-adres: Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
p/a Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden

Secretariaat: Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
Nieuwe Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen,
tel. 02152-51695

Postgirorekening: 2144780 t.n.v.:
Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Naarden

BESTUUR

Voorzitter: Dick-Jan Braay,
De Omloop 18, 1566 GW Assendelft
tel. 02987-5763

Secretaris: Boudewijn van Weel,
Nw. Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen,
tel. 02152-51695

Penningmeester: Gerard Barendse,
Beatrixstraat 79, 2685 BH Poeldijk, tel. 01749-45580.

Examencoördinator: Jan Spruit,
Molenviergang 8, 2761 BK Zevenhuizen,
tel. 01802-2613

ADVERTENTIES

Voor bedrijven of instellingen, die materialen en/of diensten aanbieden welke direct of indirect te maken hebben met de molens, staat de mogelijkheid open te adverteren.
Advertentietarieven op aanvraag.

Plaatsing van artikelen van niet-redacteuren heeft niet te betekenen, dat de vermelde meningen of gegevens het inzicht van de redactie weergeven.
Overname uit/van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Wat kost het Gilde u?

Lid in opleiding f 30,-

Minimum leeftijd 16 jaar

Dit is inclusief een collectieve WA-verzekering.

Geslaagd lid f 30,-

Dit wordt men na geslaagd te zijn voor het examen

Ook deze leden vallen onder de WA-verzekering.

Speciaal donateur f 30,-

Deze leden hebben te kennen gegeven niet in opleiding te gaan maar willen wel het cursuspakket ontvangen.

Donateurs f 15,-

Hiermede bent u ondersteunend lid.

Men ontvangt viermaal per jaar ons orgaan "De Gildebrieft".

Ten behoeve van de leden die actief met de molens bezig zijn heeft het Gilde twee extra verzekeringsmogelijkheden t.w.:

Ongevallen verzekering

Hiervan kunt u op vrijwillige basis gebruik maken.

Premie f 17,- per jaar. Maximum leeftijd 70 jaar.

WA-Plus verzekering

Dit is een verzekering die ook schade dekt, die door uw toedoen aan de molen worden aangebracht.

De premie hiervoor is uiterst laag n.l. f 30,-

Biotoopwacht: E. Smit,
Duindoornplantsoen 12, 1871 TN Schoorl,

Gildeverzekeringen: J. van Loenen,
Arendshorst 34, 3772 RV Barneveld
tel. 03420-90894

Bliksemafleidercontrole: D.J. Abelskamp,
Laan 1940-1945 nr. 2, 7231 GL Warnsveld,
tel. 05750-25068

Ledenadministratie: Mevr. E.N. Pouw-Schipper,
Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden,
tel. 02159-45428

Contactpersoon voor de afdelingen:

Gerard Sturkenboom,
Biss. Arnoutlaan 14, 5591 BL Heeze,
tel. 04907-62602

Algemeen: A. van Uffelen
Valkenlaan 8, 7905 AA Hoogeveen,
tel. 05280-71991

Algemeen: Peter de Moes,
Hermelijnsaan 3, 1216 EB Hilversum,
tel. 035-215772

IN DIT NUMMER

	pagina
Gaande werk	1
Jaarverslag	1
Ja of nee interessant	6
Geschiedenis Warken	8
Twee Kaapse watermolens	10
Princenhage	12
De Raaf, Ravenstein	12
Ruimte voor molens	13
Lesbrief korenmolen	13
Molens bezichtigen	14
Gestrikt	15
Filmo-Diatheek	16
Molenzaak	16
Walcheren	17
Woldzigt	18
Overijsselse molendag	19
Friese molendag	19
Kempische molendag	20
Aarlanderveen	20
Westlandse molendag	21
Molens in de twintiger jaren	21
Oud woordenboek	25
Molenlandschap	26
Biotoopprijs Geldermalsen	27

'T GAANDE WERK

Op vrijdag 20 mei j.l. werd de eerste Biotoopprijs van het Gilde van Vrijwillige Molenaars uitgereikt aan de gemeente Geldermalsen. In deze gemeente is bij de aanleg van een woonwijk in de directe omgeving van korenmolens "De Bouwing" rekening gehouden met de toekomstige windbelemmering van de nieuwbouw. Voor de berekening van de toelaatbare bebouwingshoogte en de situering van de gebouwen zijn de richtlijnen uit het rapport "De inrichting van de omgeving van molens" gehanteerd. Molenaar C. Onclin van "De Bouwing" overhandigde de Biotoopprijs namens het Gilde aan de gemeente. De prijs bestond uit een pentekening van de molen van de hand van Gerrit Pouw en een nieuw verschenen lesbrief over de korenmolens die beschikbaar werd gesteld door het Gilde voor alle leerlingen van groep 8 van de basisscholen in Geldermalsen.

In de vorige Gildebrief werd een ingezonden brief over de kwaliteit van de inhoud van de Gildebrief afgedrukt. Naar aanleiding van deze brief vroeg de redactie u om reacties. Een samenvatting van deze reacties treft u aan in deze Gildebrief.

Tijdens onze ledenvergadering op 1 april j.l. is eveneens om reacties gevraagd bij de daar aanwezige leden.

Misschien is aan dit "Gaandewerk" te merken dat het geschreven is met een roze wolk (of beter gezegd: een blauwe wolk) rond het hoofd. Dit heeft niets te maken met een nieuw onderwerp van de weerrubriek van Jan Kurver, maar alles met de geboorte van onze zoon!

Dick Jan Braay, voorzitter

JAARVERSLAG 1994

Ledenbestand

Volgens de gegevens van de ledenadministratie, die al sinds 1977 door Eveline Pouw wordt verzorgd, kende het Gilde van Vrijwillige Molenaars aan het einde van het verslagjaar 1553 leden (1993: 1527), die kunnen worden onderverdeeld in de volgende categorieën:

Ledenbestand GVM

per 31 december	1994	1993
lid in opleiding	671	649
geslaagd lid	680	667
instructeur vakmolenaar	24	24
instructeur vrijwilliger*	44*	46*
donateur	67	72
speciaal donateur	108	112
erelid	3	3
totaal:	1553	1527

*vallen onder gesl. lid

In 1994 hebben zich 137 nieuwe leden bij het GVM aangemeld. De geringe nettotoename van het aantal leden wordt veroorzaakt door opzegging en door het periodiek 'opschonen' van het ledenbestand.

Bestuur

Het bestuur in het verslagjaar 11 keer bijeen. De samenstelling van het bestuur bleef ongewijzigd.

Tijdens de ledenvergadering werden de periodiek

afredende bestuursleden Peter de Moes en Jan Spruit beiden voor een nieuwe bestuurs termijn herkozen. Als min of meer vaste toehoorders ontvingen dit jaar Eveline Pouw-Schipper (ledenadministratie), Eric Zwijnenberg (namens de DHM), Dirk-Jan Abelskamp (namens de afdeling Gelderland) en Jan Kurver een uitnodiging voor de brede bestuursvergaderingen. Als nieuwe toehoorder werd Bert van Uffelen begroet; hij woonde een aantal vergaderingen bij als vertegenwoordiger van de afdeling Drenthe.

Tijdens de bestuursvergadering op 18 februari te Nieuwersluis heeft het bestuur met de afdeling Zuid-Holland gesproken over de provinciale subsidieregeling, waarbij door de provincie als voorwaarde voor de jaarlijkse financiële steun een projectmatiger aanpak van de opleiding werd voorgestaan. Als resultaat van dit overleg heeft het GVM een onderhoud aangevraagd, waarin de bezwaren van de afdeling door de gezamenlijke delegatie zijn toegelicht en van de zijde van de provincie is vernomen wat er precies van het afdelingsbestuur wordt verlangd.

Op 17 juni was de heer J. Schoonhoven, lid van de Technische Commissie van DHM, te gast om met het bestuur van gedachten te wisselen over de relatie tussen onderhoud en restauratie van molens. De commissie is gegevens aan het verzamelen op basis waarvan men een planning wil maken in een computermodel. Met name de invloed van het functioneren van de molen op de restauratie-cyclus kwam hierbij aan de orde. Duidelijk werd dat de molenaars onvoldoende inzicht hebben in de financiële aspecten van het molenbehoud; wij hebben de

heer Schoonhoven verwezen naar de molenbeherende organisaties.

Verzekeringen

Uit het jaarverslag van de Gildeverzekeringen blijkt dat er in het verslagjaar weer meer certificaten zijn uitgeschreven dan in vorige jaren. Als mogelijke redenen voor de groei noemt Jan van Loenen de toename van het aantal leden van het GVM, de betere dekking voor de ongevallenverzekering en het feit dat meer leerlingen zijn gaan deelnemen aan de WA-plus verzekering.

Naast de collectieve WA-verzekering die voor alle leden werd afgesloten, werden er door Jan van Loenen 1152 certificaten verstuurd voor de facultatieve verzekeringen, te weten:

- 595 polissen voor de **ongevallenverzekering** (552 in 1993)
- 557 polissen voor de **WA-plus verzekering** (507 in 1993)

Ten gevolge van de automatisering is het mogelijk een analyse te geven van het soort deelnemers aan de verschillende verzekeringsvormen. Hieruit blijkt onder andere dat er bij zowel de leden in opleiding als de geslaagde leden een duidelijke voorkeur bestaat voor een gecombineerde WA-plus en ongevallenverzekering.

GVM verzekeringen

	WA-plus	WA-plus/ong.	ongevallen	totaal
lid in opleiding	20	161	45	226
geslaagd lid	57	319	69	445
totaal	77	480	114	671

Bestuursexcursie

Voor de jaarlijkse bestuursexcursie was het bestuur op 25 en 26 maart te gast in de provincie Noord-Holland. Op vrijdagavond woonde het bestuur een halfjaarlijkse contactavond van de afdeling bij te Alkmaar.

Voorafgaand aan een dialezing door Gerbrand de Vries over - hoe kan het ook anders! - de molenbiotoop, werd het bestuur in de gelegenheid gesteld te reageren op een aantal vragen uit de zaal.

Na een overnachting in de boerderij van Gerbrand de Vries te Uitgeest, volgde op zaterdag een rondrit langs een vijftal interessante molens in de provincie, waarbij Rik van Kemp onze gids was. Zo werd er een bezoek gebracht aan molen "Kijkduin" te Schoorl, die vanwege zijn slechte biotoop en de naam van de molenaar misschien beter "Bosmolen" zou kunnen heten, terwijl juist bij die molen in Egmond aan de Hoef vanwege het vrije zicht op de duinen de naam "Kijkduin" niet zou misstaan. Helaas kon een bezoek aan korenmolen "Het Rode Hert" te Alkmaar geen doorgang vinden; de arm van molenaar John van Ham, één van de mentoren in het Noordhollandse opleidingssysteem, zat ten gevolge van een ongeval in het verband. De andere mentor, beroepsmolenaar Jos Kors, troffen wij aan

op de molen "De Santhaes" te Santpoort. Na het bezoek aan paltrok molen "De Eenhoorn" te Haarlem, werd het bestuur uitgenodigd ter afsluiting van de rondrit de werkplaats van de Stichting Molens Kennemerland (SMKL), in een voormalige bakkerij aan het Spaarne, te gaan bezoeken. Het bestuur heeft hier met eigen ogen kunnen aanschouwen hoeveel werk er door deze enthousiaste molenvrienden wordt verzet. Aan het begrip 'vrijwillig molenaar' wordt in Haarlem en omstreken wel een heel speciale inhoud gegeven; wie niet beter weet, waant zich daar in een molenmakerswerkplaats!

Ledenvergadering

De jaarlijkse ledenvergadering vond plaats op zaterdag 2 april in "Hotel Haarthuis" te Arnhem. Het ochtendprogramma liep uit ten gevolge van de levendige discussie over de door het bestuur voorgestelde wijziging van het Huishoudelijk Reglement (artikel 5.2), met betrekking tot het stemrecht van de niet-Gildeleden in het afdelingsbestuur. Na een korte schorsing van de vergadering werd het voorstel uiteindelijk aangenomen.

Het middagprogramma kende een tweetal onderdelen:

- ir. G.J. Luijendijk, directeur van De Stichting Federatie De Monumentenwacht Nederland, hield een dialezing over de Monumentenwacht, waarbij een toelichting werd gegeven op de werkzaamhe-

den van de Monumentenwacht en de mogelijke samenwerking met de vrijwillige molenaars tijdens de inspectie van de molens. Tot slot werden er door de heer Luijendijk nog een aantal vragen uit de zaal beantwoord;

- na de theepauze volgde een dialezing door oud-bestuurslid Gerbrand de Vries over interessante molens die hij in de zomer van 1993 in het midden en oosten van Engeland heeft bezocht. Aansluitend werd een film uit 1938 vertoond waarop een aantal Engelse molens nog in bedrijf te zien was. Het middagprogramma werd afgesloten met een korte film over een Engelse getijdemolen.

Bliksemafleidercontrole

"Voor de veiligheid van uw molen kan een goede bliksemafleiderinstallatie van levensbelang zijn!" schrijft D.J. Abelskamp in het verslag van de bliksemafleidercontrole. Om die reden is het niet duidelijk waarom er zo weinig gebruik van deze gratis Gilde-service wordt gemaakt. In 1994 werden er slechts 14 bliksemafleiderinstallaties door de heren D. Koens, L. Oostrom en P.J. van de Winkel gecontroleerd, evenveel als in 1993. Een aantal aangevraagde controles kon nog niet worden uitgevoerd omdat ze of te laat werden aangevraagd, of

omdat er nog geen afspraak met de molenaar kon worden gemaakt voor een gezamenlijke controle-dag. De controle wordt bij voorkeur uitgevoerd in het bijzijn van de molenaar zodat deze het wiekenkruis rond kan laten gaan. De werkgroep bliksemaf-leidercontrole zou het best wat drukker kunnen en willen hebben; iets waar U - in het belang van uw molen - gemakkelijk wat aan kunt doen...

Jaarlijks overleg DHM/GVM

Het jaarlijks overleg met het Dagelijks Bestuur van De Hollandsche Molen werd gehouden op woensdag 13 april te Amersfoort.

Op de agenda stond ook dit jaar de zorg voor de molenbiotoop. Vooral tegen de door de overheid gestimuleerde, grootschalige bosaanplant in de omgeving van molens dient volgens ons door de gezamenlijke molenorganisaties bezwaar te worden aangetekend. Het bestuur heeft voorgesteld door middel van een protestaffiche aandacht voor de verslechterende molenbiotoop bij 'het grote publiek' te vragen.

Het GVM heeft toestemming gekregen voor de opname van de Regeling voor de Examencommissie in het Handboek Afdelingsbestuur. Hierdoor zijn de afdelingsbesturen op de hoogte van de gang van zaken rond het examen en wat er op een examendag zoal van een vertegenwoordiger wordt verwacht.

Aangezien het boek 'Molens' van ir. F. Stokhuizen al enige tijd is uitverkocht, heeft het bestuur gevraagd of een herziene uitgave van het boek kan worden gerealiseerd. Het boek behoort tot de aan-

bevolen literatuur voor de opleiding van vrijwillige molenaars en wordt door het GVM uit nood in gekopieerde versie aangeboden. DHM heeft toegezegd te gaan onderzoeken of een uitgever voor de heruitgave kan worden geïnteresseerd.

Verder is er verslag gedaan van de voortgang bij het opzetten van de cursus watermolenaar, het overleg met het GFM en er is gesproken over de manier waarop de jeugd bij de molens kan worden betrokken.

Nationale Molendag '94

De 22e Nationale Molendag werd gehouden op zaterdag 14 mei. Het mooie weer en de goede NO wind hebben er ook dit jaar weer toe bijgedragen dat het jaarlijkse molenfeest tot een succes is geworden. Uit het verslag van Hans Petit valt op te maken dat er zeker 613 molens hebben gedraaid/gemalen; aanzienlijk minder dan in 1993 toen van 688 molens bericht werd ontvangen.

Een aantal vrijwillige molenaars heeft meegedaan aan de door het tijdschrift "De Molenaar" (de heer J.S. Bakker) georganiseerde Windmolenproef, waarbij het aantal omwentelingen van het wiekenkruis tussen 10.30 en 14.30 moest worden bijgehouden en kon worden vergeleken. Doel van de proef was het aantonen van de afname van de wind naarmate de molen verder landinwaarts staat. Uit de proef kwam onder andere naar voren dat bestuurslid Gerrit Pouw, molenaar van poldermolen "Westbroek" te Maarssen, gemiddeld de meeste enden wist te maken.

copperant 't y coatings b.v.

Het meest complete onderhoudsprogramma voor uw molen.

Copperant biedt alles wat uw molen nodig heeft, zoals:

- Kleurcopperant, vochtregulerende houtbescherming in de bekende molenkleuren.
- PPP roestwerende verf in diverse molenkleuren.
- Hydrolin zwaardoek, in diverse molenkleuren, voor uw molenzeilen.
- Houtworm copperant 330.
- Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.
- Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.

En nog vele andere onderhoudsproducten.

Bel voor meer informatie: copperant 't y coatings b.v. 020-6360523

Overleg met het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde

Het jaarlijks overleg met het bestuur van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde vond plaats op woensdag 21 september te Amersfoort. Er werd door beide besturen en leden van de Cursuscommissie gesproken over het evaluatieverslag van de korenmolenaarscursus 93/94 en het bestaansrecht van de cursus. De betrokkenen, de instructeurs en de cursisten, waren overwegend positief. Naar aanleiding van de kritiek heeft men twee aanpassingen voorgesteld. Zo zal er om het onderlinge contact tussen de instructeurs te verbeteren halverwege de cursus een gezamenlijke bijeenkomst worden gehouden. Daarnaast zullen de deelnemers die de toelatingstoets niet hebben gehaald, een korte toelichting krijgen waardoor men weet waar de problemen zitten. Het bestaansrecht van de cursus kwam ter sprake naar aanleiding van de binnen het AKG gehoorde kritiek op de cursus; sommige leden hebben het idee dat men door middel van de cursus 'de concurrent' aan het opleiden is. Het bestuur van het AKG heeft zich voorstander getoond van de voortgang van de korenmolenaarscursus, omdat men hierdoor enerzijds de kwaliteit van het molenmeel hoopt te kunnen garanderen, en men anderzijds een binding houdt met de vrijwillige molenaars die mogelijk later beroepsmatig willen gaan malen. Er is afgesproken in 1995 weer een nieuwe cursus te gaan organiseren, waaraan leden uit beide gilden kunnen deelnemen.

Overleg met de Monumentenwacht

Op 19 oktober vond het vervolg-overleg plaats met de directeur van de Monumentenwacht Nederland, de heer G.J. Luijendijk. Er werd gesproken over de door het bestuur gemaakte inventarisatie van ervaringen met monumentenwachter en de opleiding van monumentenwachters. Met betrekking tot de relatie vrijwillige molenaar/monumentenwachter heeft het bestuur nogmaals aangegeven dat deze kan worden verbeterd door de inspectie met medeweten van en indien mogelijk in het bijzijn van de molenaar te doen plaats vinden. De molenaar is immers degene die als geen ander op de hoogte is van de zwakke plekken van de molen en kan derhalve behulpzaam zijn bij de inspectie. Een goede samenwerking kan ook in dit opzicht het behoud van de molen ten goede komen.

Het bestuur heeft haar medewerking toegezegd bij het organiseren van een speciale molencursus voor de monumentenwachter. Hoewel een aantal monumentenwachters de opleiding tot vrijwillig molenaar inmiddels met goed resultaat heeft gevolgd, blijkt er tevens belangstelling en behoefte te bestaan voor de verkorte cursus (staande werk). Daarnaast heeft het GVM aangeboden behulpzaam te zijn bij het totstandkomen van een landelijke inspectie van molens.

Examens

De Examencommissie van DHM heeft in 1994 tijdens de voor- en najaarsexamens 36 kandidaten geëxamineerd. Hiertoe werden 11 examendagen

georganiseerd, op evenveel molens in het land. 30 aspirant-molenaars bleken over voldoende theoretische kennis en praktische vaardigheden te beschikken om in aanmerking te komen voor het getuigschrift vrijwillig molenaar. De diploma-uitreiking vond plaats tijdens de Algemene Vergadering van DHM op 4 maart j.l. in de RAI te Amsterdam.

Het slagingspercentage voor beide examenrondes bedraagt 83,3% een lichte stijging ten opzichte van 1993 (80,5). Het bestuur hoopt dat naast de grote inzet van de kandidaten ook de strengere selectie bij de toelatingsexamens aan het goede resultaat heeft bijgedragen.

Tijdens haar 25-jarig bestaan heeft de Examencommissie in totaal aan 817 kandidaten een diploma kunnen toekennen, waarvoor men op 297 dagen het land in is getrokken. En daarmee kan de Examencommissie eigenlijk zelf ook geslaagd worden genoemd...

Contactdag voor de afdelingen

In het zaaltje naast molen "De Korenaar" te Oirschot werd de jaarlijkse Contactdag voor de afdelingen gehouden.

De agenda bestond traditiegetrouw uit punten die door de afdelingsbesturen, de examencommissie en het bestuur werden ingebracht. Het bestuur gaf een toelichting op de voortgang van een aantal zaken die vorig jaar aan de orde waren geweest, waaronder het opzetten van een film-diatheek, het vervolg op de instructiedagen voor instructeurs, de verzekeringen en de cursus watermolenaar. Daarnaast werd verslag gedaan van het overleg met de Monumentenwacht, de uitgave van de Basiscursus en de problemen bij de aanmelding van examenkandidaten. Gerbrand de Vries gaf een uitgebreide toelichting op de plannen voor een door DHM te organiseren molenbiotoopactie, waarbij ook voor de biotoopwachters en de molenaars een rol is weggelegd.

Naar aanleiding van het agendapunt over de bestuurstermijn maakte Gerrit Pouw bekend dat hij na een periode van 15 jaar, op één jaar na vier volle bestuurstermijnen - de tijd gekomen achtte het bestuur te gaan verlaten. Voor wat betreft de vele activiteiten die hij in de loop der tijd op zijn schouders heeft genomen en/of gekregen, stelde hij niet alleen het bestuur maar waarschijnlijk ook een mogelijke opvolger gerust; hij heeft toegezegd voorlopig nog wel voor het GVM actief te blijven om zijn opvolger in te kunnen werken en de werkzaamheden geleidelijk over te kunnen dragen.

Afdeling Gelderland

In oktober ontving het GVM een brief van het bestuur van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen, waarin ons werd meegedeeld dat de gesprekken tussen de SVGM en de Opleidingscommissie (het afdelingsbestuur) hebben geresulteerd in een aantal afspraken die in een convenant, dat op 13 oktober werd ondertekend, zijn vastgelegd. Eén van de afspraken is dat de Opleidingscommissie met ingang van 1 januari 1995 "Afdelingsbestuur Gelderland" zal gaan heten, waarmee de status binnen de Gilde-organisatie beter tot uitdrukking wordt gebracht. Daarnaast zijn er huishoudelijke afspra-

ken gemaakt waarin de samenwerking met de SVGGM gestalte krijgt.

Het bestuur is verheugd over het feit dat het langdurige en moeizame overleg uiteindelijk toch tot een positief resultaat heeft mogen leiden. Wij hebben er alle vertrouwen in dat de leden van het afdelingsbestuur Gelderland de opleiding en alles wat daarbij komt kijken op een goede en deskundige manier zullen verzorgen.

Friesland

Het gestagneerde overleg met het bestuur van het GFM over en mogelijke samenwerking tussen de molenaarsverenigingen heeft een nieuwe impuls gekregen, nadat in een gezamenlijk schrijven aan de bij de examens betrokken partijen, De Hollandsche Molen en De Fryske Mole, was verzocht alsnog te reageren op een gezamenlijke brief uit oktober 1990. Naar aanleiding van de brief heeft er op 17 januari j.l. overleg plaatsgevonden tussen DHM en DFM. In een aantal uitgangspunten heeft men aangegeven hoe de gang van zaken bij de examens in Friesland en de status van de verschillende diploma's kunnen worden geregeld. In overleg met alle betrokken partijen zal moeten worden vastgesteld hoe de voorgestane samenwerking gestalte kan krijgen. Samenwerking tussen het GFM en het afdelingsbestuur Friesland, waarvan in de praktijk op een aantal gebieden al sprake is.

Overleg met de RDMZ

Op uitnodiging van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) heeft een delegatie van het bestuur op 2 november gesproken met de nieuwe directeur van de dienst, de heer A.L.L.M. Asselbergs. Het onderhoud vond - als gevolg van de reorganisatie van de Rijksdienst - plaats in het kader van de kennismaking met 25 landelijke organisaties. Tijdens dit gesprek is het bestuur in de gelegenheid gesteld een toelichting te geven op de doelstelling en de werkwijze van het GVM. Het bestuur heeft het onderhoud als zeer positief ervaren en verwacht dat de goede verstandhouding geconsolideerd kan worden.

Molenbiotoop

In "De Gildebrief" is er op verschillende manieren aandacht gevraagd voor de biotoopproblematiek. In de serie "molenlandschap" werd de verslechtering van de molenbiotoop geïllustreerd aan de hand van molenfoto's; een oude opname van een molen in een echt molenlandschap en een recente(re) foto met geboomte en bebouwing rond de molen. Tekst is bij deze foto's doorgaans overbodig, tenzij uit het onderschrift moet blijken om welke molen het gaat...

Ook tijdens de bestuursvergaderingen is de molenbiotoop regelmatig aan de orde geweest. In 1995, het jaar van de molenbiotoop, wil het bestuur een aantal activiteiten ontplooiën in aansluiting op de biotoopcampagne van DHM. Bovendien de uitgave van een protestaffiche wordt gedacht aan het toekennen van een biotoopprijs aan een gemeente die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van de zorg voor de molenbiotoop. Hiermee wil het

GVM naast het noodzakelijke, negatieve berichtgeving over de verslechterende molenbiotoop op positieve manier aandacht voor de biotoopproblematiek vragen. In de hoop dat het goede voorbeeld doet volgen...

Publicaties

Hoewel de Lesstofcommissie (bestaande uit Sytse Wijnsma, Jan Kurver, Peter de Moes, Gerrit Pouw en Gerbrand de Vries) er alles aan heeft gedaan, is het helaas niet mogelijk gebleken de aanvulling op de Basis cursus nog vóór het einde van het jaar te versturen. Het hoofdstuk "Het Weer", geschreven door onze weerman Jan Kurver, viel mede tengevolge van de eindejaarsdruk bij de PTT - vlak na de jaarwisseling bij de leden in de bus. Gezien de positieve reacties, blijkt de praktische handleiding over het weer in een grote behoefte te voorzien.

In de 13e jaargang van "De Gildebrief" heeft Peter de Moes een aantal vragen opgeworpen, die hij vervolgens in een reeks interessante artikelen zelf heeft beantwoord. Vragen naar aanleiding van de draairichting van molens bijvoorbeeld, waarbij de begrippen 'links' en 'rechts' op verschillende manieren aan de orde kwamen. Hiervoor raadpleegde De Moes niet alleen schriftelijke bronnen, maar bracht hij tevens bezoeken aan tuincentra en houthandels... Plaatsen waar de doorsnee molenaar toch niet aan gedacht zou hebben! Daarnaast was er in "De Gildebrief" ruimte voor allerlei verenigingsnieuws en aanverwante zaken, waaronder de verslechterende molenbiotoop, oude molentermen, veiligheid en het weer (zoals het was). Als gevolg op de lesbrief over de poldermolen heeft het GVM in samenwerking met Ditte Lockhorst van de Stichting De Utrechtse Molens een lesbrief over de korenmolens samengesteld. Waarschijnlijk zal deze lesbrief in 1995 kunnen worden uitgegeven. Vanuit verschillende provincies is inmiddels belangstelling voor de lesbrief "De Korenmolen" getoond, misschien dat later ook een lesbrief over de andere molentypen (b.v. de watermolen en de industriemolen) uitgegeven kan worden.

B.A. van Weel, secretaris

JA OF NEE INTERESSANT

Collega vrijwillig molenaar J.H. Pottjewijd, uit Emmen heeft de pennen in beweging gekregen! In de vorige Gildebrief schrijft hij: "eigenlijk steeds minder behoefte te hebben om de Gildebrief nog te lezen", wegens "Hoogdravende" artikelen. Daarbij vindt hij het "helemaal geen blad meer voor en door vrijwillig molenaars."

Op zijn verzoek werd z'n brief gepubliceerd. (GB. Maart 1995, pag 25). De redactie voegde er de vraag aan toe of er gildeleden waren, die er ook zo over dachten - of juist niet.

Daar is behoorlijk op gereageerd. Er kwamen negen reacties binnen. (Dat is veel, want normaal bent u, gildebrieflezer, bepaald niet schrijverig.) De meerderheid is het met de briefschrijver niet eens:

Van vrijwillig molenaar in opleiding J. v.d. Vlies uit Rotterdam, die eveneens om publicatie van z'n brief verzoekt, krijgt Pottjewijd de wind van voren:

"Lees ik daar al jaren in de Gildebrief voor de geïnteresseerde vrijwillige molenaar allerlei belangrijke of informatieve artikelen, b.v. over stormbeveiliging, bliksemafleidingsinstallaties, zeilvoering, het omwaaien van molens, de licht op de korenmolens, drie eeuwen vang, molens in Polen, een pantermolen, houtzaagmolens, linkse watermolens, het waarom van de draairichting van molens en niet te vergeten een keur aan artikelen over het weer, waarover je als vrijwillig molenaar nooit genoeg kunt weten, komt daar meneer Pottjewijd uit Emmen ineens met de ontzetterende constatering, dat het hier in werkelijkheid gaat om wetenschappelijke polemieken (ik hoop dat de heer Pottjewijd weet wat dat zijn!) van een groepje hooggeleerden. Ik moet wel heel naïef zijn geweest, dat ik dat tot nu toe niet in de gaten heb gehad. Ik maar denken dat het hier ging om het werk van enkele toegewijde vrijwillige molenaars, die de moeite namen om na gedegen onderzoek zowel in de praktijk als in de literatuur hun bevindingen op papier te zetten, dit in tegenstelling tot de overgrote meerderheid, die of te lui of te bescheiden is om dat te doen. Mogelijk heb ik me teveel laten afleiden door mijn neiging te trachten deze "hooggeleerden" te betrappen op fouten tegen de Nederlandse taal (Ik vond het woord analen waar annalen was bedoeld - een Freudiaanse vergissing?). De eerste bijdrage van de heer Pottjewijd aan de Gildebrief zie ik dan ook met belangstelling tegemoet."

Vrijwillig molenaar H. Waalewijn uit Dordrecht, wil dat de Gildebrief blijft zoals hij is:

"Mijn complimenten voor de Gildebrief. Het ingezondene van de heer Pottjewijd zal in diens zienswijze wel waar zijn; Ik hoop echter van harte dat u de Gildebrief niet principieel gaat vereenvoudigen. Hij is mijnsinziens goed zoals 'ie is; lasterpraatjes zijn er al genoeg in de wereld. Niet

alles hoeft toch voor iedereen evenveel waarde te hebben?"

Vrijwillig molenaar A.A. Reinders uit Heerhugowaard:

"De ervaring heeft mij geleerd, dat lezers vaak géén schrijvers zijn, ik weet waarover ik het heb, want ik heb zelf ooit deel uitgemaakt van de redactie van een tweemaandelijks blad. Wat we ook deden, bijna altijd deden we het fout, vaak was er kritiek en bijna nooit echt opbouwend. Enige voorbeelden, de ene keer vond men dat er teveel foto's waren geplaatst, een andere keer was er teveel tekst en weer een andere keer mankeerde er wel weer wat aan de opmaak van het blad, zo kan ik eigenlijk nog wel even doorgaan, nooit was het goed.

Vaak nodigden we de personen die het dan zo goed wisten uit om zelf eens wat te bedenken en te schrijven, maar dan gaf men niet thuis en ging de smoezenbak open zoals, geen tijd, geen schrijverservaring, geen onderwerp, etc, etc, je werd op het laatst knap flauw van dat voortdurende gezeur. Daarom ben ik van mening dat de redactie van de Gildebrief eerder een pluim verdient. Wat de hoogdravendheid van de artikelen betreft, dit valt allemaal erg mee. Hierbij wil ik dus een oproep doen aan het adres van de heer Pottjewijd, vol belangstelling kijk ik uit naar uw artikelen over de wetenswaardigheden, die u persoonlijk zo veel leuker vindt en misschien moet ik dan mijn kritiek op uw brief terugnemen."

Ook vrijwillig molenaar E. Stoop uit Woerden is het niet eens met dhr. Pottjewijd:

"Natuurlijk ligt de belangstelling van de ene vrijwilliger niet hetzelfde als bij de andere en dat betekent gelijk dat er artikelen van verschillende oorsprong en inhoud moeten zijn. Maar ook die vind ik in de Gildebrief terug. De molenaar ziet en hoort veel en verhaalt hier luchtig over, of er worden duidelijke misstanden (en die bestaan zelfs in ons kleine molenwereldje ècht) aan de kaak gesteld. Prima want dan kan er door anderen ook op worden gereageerd of het probleem wordt uit de wereld geholpen.

Een andere steeds terugkerende rubriek gaat over het weer en als het goed is heeft iedere molenaar voor dit onderwerp grote belangstelling. Geen theoretische kost, zoals in het heldere opleidingsboek, maar zaken die gegrepen zijn uit de dagelijkse praktijk."

En Stoop is het in zoverre eens met Pottjewijd dat artikelen met ervaringen van anderen boeiend kunnen zijn voor de lezer.

"Het vervelende is alleen dat degene die de ervaring opdoet deze ook moet opschrijven en daar zit hem de moeilijkheid. Er zijn maar heel weinig mensen die hun ervaringen op schrift (dur-

ken gemaakt waarin de samenwerking met de SVGGM gestalte krijgt.

Het bestuur is verheugd over het feit dat het langdurige en moeizame overleg uiteindelijk toch tot een positief resultaat heeft mogen leiden. Wij hebben er alle vertrouwen in dat de leden van het afdelingsbestuur Gelderland de opleiding en alles wat daarbij komt kijken op een goede en deskundige manier zullen verzorgen.

Friesland

Het gestageneerde overleg met het bestuur van het GFM over en mogelijke samenwerking tussen de molenaarsverenigingen heeft een nieuwe impuls gekregen, nadat in een gezamenlijk schrijven aan de bij de examens betrokken partijen, De Hollandsche Molen en De Fryske Mole, was verzocht alsnog te reageren op een gezamenlijke brief uit oktober 1990. Naar aanleiding van de brief heeft er op 17 januari j.l. overleg plaatsgevonden tussen DHM en DFM. In een aantal uitgangspunten heeft men aangegeven hoe de gang van zaken bij de examens in Friesland en de status van de verschillende diploma's kunnen worden geregeld. In overleg met alle betrokken partijen zal moeten worden vastgesteld hoe de voorgestane samenwerking gestalte kan krijgen. Samenwerking tussen het GFM en het afdelingsbestuur Friesland, waarvan in de praktijk op een aantal gebieden al sprake is.

Overleg met de RDMZ

Op uitnodiging van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) heeft een delegatie van het bestuur op 2 november gesproken met de nieuwe directeur van de dienst, de heer A.L.L.M. Asselbergs. Het onderhoud vond - als gevolg van de reorganisatie van de Rijksdienst - plaats in het kader van de kennismaking met 25 landelijke organisaties. Tijdens dit gesprek is het bestuur in de gelegenheid gesteld een toelichting te geven op de doelstelling en de werkwijze van het GVM. Het bestuur heeft het onderhoud als zeer positief ervaren en verwacht dat de goede verstandhouding geconsolideerd kan worden.

Molenbiotoop

In "De Gildebrieff" is er op verschillende manieren aandacht gevraagd voor de biotoopproblematiek. In de serie "molenlandschap" werd de verslechtering van de molenbiotoop geïllustreerd aan de hand van molenfoto's; een oude opname van een molen in een echt molenlandschap en een recente(re) foto met geboomte en bebouwing rond de molen. Tekst is bij deze foto's doorgaans overbodig, tenzij uit het onderschrift moet blijken om welke molen het gaat...

Ook tijdens de bestuursvergaderingen is de molenbiotoop regelmatig aan de orde geweest. In 1995, het jaar van de molenbiotoop, wil het bestuur een aantal activiteiten ontplooiën in aansluiting op de biotoopcampagne van DHM. Bovendien de uitgave van een protestaffiche wordt gedacht aan het toekennen van een biotoopprijs aan een gemeente die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van de zorg voor de molenbiotoop. Hiermee wil het

GVM naast het noodzakelijke, negatieve berichtgeving over de verslechterende molenbiotoop op positieve manier aandacht voor de biotoopproblematiek vragen. In de hoop dat het goede voorbeeld doet volgen...

Publicaties

Hoewel de Lesstofcommissie (bestaande uit Sytske Wijnsma, Jan Kurver, Peter de Moes, Gerrit Pouw en Gerbrand de Vries) er alles aan heeft gedaan, is het helaas niet mogelijk gebleken de aanvulling op de Basis cursus nog vóór het einde van het jaar te versturen. Het hoofdstuk "Het Weer", geschreven door onze weerman Jan Kurver, viel mede tengevolge van de eindejaarsdruk bij de PTT - vlak na de jaarwisseling bij de leden in de bus. Gezien de positieve reacties, blijkt de praktische handleiding over het weer in een grote behoefte te voorzien.

In de 13e jaargang van "De Gildebrieff" heeft Peter de Moes een aantal vragen opgeworpen, die hij vervolgens in een reeks interessante artikelen zelf heeft beantwoord. Vragen naar aanleiding van de draairichting van molens bijvoorbeeld, waarbij de begrippen 'links' en 'rechts' op verschillende manieren aan de orde kwamen. Hiervoor raadpleegde De Moes niet alleen schriftelijke bronnen, maar bracht hij tevens bezoeken aan tuincentra en houthandels... Plaatsen waar de doorsnee molenaar toch niet aan gedacht zou hebben! Daarnaast was er in "De Gildebrieff" ruimte voor allerlei verenigingsnieuws en aanverwante zaken, waaronder de verslechterende molenbiotoop, oude molentermen, veiligheid en het weer (zoals het was). Als gevolg op de lesbrief over de poldermolen heeft het GVM in samenwerking met Ditte Lockhorst van de Stichting De Utrechtse Molens een lesbrief over de korenmolens samengesteld. Waarschijnlijk zal deze lesbrief in 1995 kunnen worden uitgegeven. Vanuit verschillende provincies is inmiddels belangstelling voor de lesbrief "De Korenmolen" getoond, misschien dat later ook een lesbrief over de andere molentypen (b.v. de watermolens en de industriemolens) uitgegeven kan worden.

B.A. van Weel, secretaris

ven) stellen en dus krijgen "wij" ze niet te lezen. Collega vrijwillig molenaar Pottjewijd hoort op zijn molentochten allerlei wetenswaardigheden, maar hij heeft jammer genoeg de gelegenheid niet aangegrepen wat van die voorbeelden aan te halen. Dát zou ongetwijfeld zeer stimulerend werken op de schrijflust van anderen.

Redactie ga zo door met "hoogdravende" artikelen, maar probeer tegelijk ook artikelen op te nemen over onderwerpen die direct in de dagelijkse (wekelijkse?) situaties zijn te gebruiken, zodat de Gildebrief voor elk wat wils bevat."

Vrijwillig molenaar in opleiding T.v. Schendel uit Tilburg vraagt de redactie of er zó weinig reacties, artikelen en ingezonden brieven uit het land komen dat er maar een paar vaste mensen de Gildebrief moeten vullen.

Daar kan direct op geantwoord worden; Ja, zonder de eigen bijdragen van de redactieleden zou er géén Gildebrief zijn! We zijn blij met ingezonden artikelen, reacties, enz.

Vrijwillig molenaar L.v.d. Vlist uit Bodegraven leest de Gildebrief altijd met plezier, maar kan zich toch enigszins vinden in de kritiek van Pottjewijd. En hij schrijft er iets bij om over na te denken:

"Ik beschouw mezelf als tweede generatie vrijwillig molenaar. Bijna al mijn theoretische kennis en vaardigheden heb ik geleerd van andere vrijwillige molenaars. Toch denk ik dat het vrijwillig molenaarsschap meer moet zijn dan het laten

draaien van een molen. Ik beschouw het ook om een stuk geschiedenis en de kennis daaromtrent levend te houden en inzichtelijk te kunnen maken voor een ieder die daarin is geïnteresseerd. (Of geïnteresseerd gemaakt moet worden, zoals beleidsmakers, geldverdelers, en anderen, die zouden moeten weten dat molens meer zijn dan het zaterdagse speelgoed van zo'n duizend hobbyisten!!)

En die kennis zit m.i. bij die kleine groep mensen, die vroeger het molenaar-zijn als "manier van leven" ervoeren.

In die hoek zit veel "verborgen" kennis en over een paar jaar zijn de levende banden van het voorbijgegangene ambacht er niet meer. Dan kan het gebeuren dat er veel vreemdpraterij aan de huidige kennis wordt toegevoegd.

Nu zijn die oude beroepsmolenaars doorgaans geen mensen die hun kennis en ervaring in keurige artikelen aan de Gildebrief toezenden."

En daar zit 'm de reeds signaleerde kneep, degenen met de ervaring schrijven het meestal niet op. Daarom stelt v.d. Vlist voor om vraaggesprekken met oud-molenaars te houden, liefst met meerdere aanverwanten. De redactie zou er dan een zinnig verhaal van moeten maken.

Vrijwillig molenaar A. Melenhorst uit Apeldoorn, tenslotte, betuigt z'n instemming met de "noodkreet" van dhr. Pottjewijd.

"Veel artikelen in de Gildebrief zijn aan mij niet

MOGEN WIJ HET EVEN MET U HEBBEN OVER HET GEZICHT VAN UW BEDRIJF?

Wilhelmina levert bedrijfskleding in vele uitvoeringen, modellen en materialen. Maar ook effektmatten, poetsdoeken, kleefzwabbers en handdoek- en zeepautomaten. Afnahme van deze producten en nog vele andere in combinatie met Wilhelmina's unieke huurservice geeft u de zekerheid van altijd schoon en compleet materiaal. Want zeg nu zelf, een onverzorgd bedrijf dat is toch zeker geen gezicht.

Wilhelmina werkt aan schoner werken.

Wilhelmina Textielreiniging bv
Kanaaldijk Zuid-West 9
5706 LD HELMOND
Tel. 04920-35820

Wilhelmina

werkt aan schoner werken

zo besteed, alhoewel ik niet zal ontkennen dat bijvoorbeeld de artikelen over de draairichting van molens er bij een aantal mensen best in zal gaan. Ik vraag mij echter af, vormen zij wel zo'n grote groep. Zijn de leden zoals dhr Pottjewijd en ik niet even talrijk? Voor deze laatsten zijn andere verhalen en ervaringen, door leden ingezonden, mogelijk aantrekkelijk."

Hij schrijft verder dat z'n geliefde hobby de koren-molen van Warken (bij Warnsveld) is. Daar beoefent hij al jarenlang met veel plezier het vrijwillig koren-molenaarsvak en draagt al doende tevens z'n steentje bij tot het behoud van dit monument. Als enige van de briefschrijvers stuurt hij een bijdrage voor de Gildebrief, de Warkense molen. "Wel met enige schroom", schrijft hij. (Zie "Geschiedenis van het veevoederbedrijf Nijendijk")

Allereerst wil de redactie af van het idee dat er "groepen" of "soorten" vrijwillig molenaars zouden zijn.

Bijvoorbeeld een groep voor zware artikelen en 'n groep voor ontspannende molenverhalen. De Gildebrief is er voor alle vrijwillige molenaars en die vormen één groep. En voor al deze collega's wordt de Gildebrief geschreven. Maar omdat niet iedereen overal evenveel in is geïnteresseerd wordt er naar gestreefd "voor elk wat wils" de Gildebrief vol te krijgen. Het lukt meestal, maar niet altijd. Vooral als het maar van een paar redactieleden moet komen.

We hebben de vaste stukken zoals het jaarverslag, de notulen van de ledenvergadering, de jaarstukken,

de molenzaak, enz. Verder artikelen over de bio-toep, bliksemafleidercontrole, de molendag enz. Vervolgens uitnodigingen en aankondigingen over cursussen, regionale molendagen enz.

Dan nog boekbesprekingen (soms), mededelingen over tijdschriften enz. enz. enz. Natuurlijk de artikelen over de praktijk van het weer, dat ons allen wel moet interesseren.

En artikelen die wat dieper op een bepaald facet van de molens ingaan, zoals de serie van drie over het waarom van de draairichting. Er wordt naar gestreefd om het zo luchtig en leesbaar mogelijk te maken. Soms valt zo'n zwaarder artikel wat langer uit.

En dan de "molenverhalen". De redactie meent dat bijna elke Gildebrief wel een molenverhaal (kort of lang) heeft. Neem alleen maar de "Molenaar" die veel "hoort en ziet". Waarbij hij menige molenzaak humoristisch of verontwaardigd op de korrel neemt. Andere "molenverhalen" zijn de ingezonden stukken (in de laatste Gildebrief de "wateroverlast" van Bart Slooten, voor watermolenaars hoogst interessant).

Zo zouden we wel meer willen, maar ja, de redactie heeft dit niet in de hand. Er zouden meer molenverhalen van de lezers moeten komen. (En de redactieleden zijn niet in de gelegenheid om de oude beroepsmolenaars te interviewen. Daarvoor moet je toch wel wat meer journalistiek bloed hebben.) Daarom herhalen we maar wat de briefschrijvers suggereren: Als u iets nuttigs, aardigs, belangerijks of interessants heeft wat andere Gildeleden ook willen lezen: Schroom niet maar schrijf!!

PdM

GESCHIEDENIS VAN HET VEEVOEDERBEDRIJF NIJENDIJK

In de gemeente Warnsveld ligt het buurtschap Warken en de naar deze buurschap genoemde Warkense koren-molen. Het licht glooiende fraaie gebied, waarin landgoederen en boerderijen elkaar afwisselen, leende zich bij uitstek voor de vestiging van een windmolen. Voor een optimale windvang is de ligging op een natuurlijke hoogte ideaal. In de omtrek werd van oudsher veel haver en rogge verbouwd.

De in 1878 gebouwde molen is een achtkantige, rietgedekte grondzeiler, voorzien van buitenkruising. De molen is altijd in gebruik geweest voor de produktie van veevoer, maar naast de maalderij werden er ook nog een veehouderij en een broodbakkerij geëxploiteerd.

In 1878 werd de molen in opdracht van Hr. J. Nijendijk gebouwd door molenmaker Loman uit Deventer. Hr. Nijendijk is een zoon van de toenmalige molenaar Nijendijk van de Wildenborchse molen.

De molen werd uitgerust met z.g.n. Oud Hollands Wieksysteem. Eén koppel stenen werd door de wind aangedreven, voor de aandrijving van een tweede koppel werd in 1899 van de gemeente Warnsveld een hinderwetvergunning verkregen tot het plaatsen van een petroleum-motor. Nog is in de molen te zien waar deze motor gestaan heeft. De houten betimmering achter in de molen is door de walm nog steeds gekleurd. De techniek stond niet stil. Deze altijd walmende motor werd in 1922 vervangen door een ruw olie-motor, maar deze werd niet in, maar buiten de molen geplaatst in een aparte machinekamer. Via ondergrondse verbindingen werd het tweede koppel stenen van onderen aangedreven.

Ook in andere opzichten had de techniek niet stil gestaan. In 1926 werd door Hr. H.J. Nijendijk, die zijn vader in 1896 was opgevolgd, het Oud Hollands wieksysteem vervangen door een z.g.n. zelf-zwichtend systeem.

Warkense korenmolen

De roeden werden uitgerust met kantelbare horizontale latten die alle scharnierend met elkaar verbonden zijn. Bij de askop worden de scharnierende latten gekoppeld op een schuifbare stang die voor uit de askop steekt. Voor dat doel moet de bovenas doorboord zijn zodat de stang aan de achterzijde van de molenas eruit steekt. Aan deze stang bevestigde contra-gewichten staan op een bepaald moment toe dat bij een te grote winddruk op het wiekenkruis de latten zich als jalouzieën openen, de wind door laat, zodat de omloopsnelheid geringer wordt. Als de omloopsnelheid voldoende is afgenomen sluiten de jalouzieën zich weer automatisch.

Voordeel voor de molenaar was dat hij bij wisselende windkracht niet de zeilvoering hoefde te veranderen en hij aan zijn werk kon blijven.

Een niet gering voordeel was ook dat de molenaar een tamelijk regelmatige snelheid kon hanteren, wat weer bevorderlijk is voor een konstant produkt. Het bedrijf rendeert en inmiddels heeft Hr. J. Nijendijk als derde molenaar zijn vader in 1922 opgevolgd.

Op de steenzolder wordt een koekenbreker geplaatst om lijnzaadkoeken, ook op windkracht, te breken en vervolgens door de stenen tot veevoer te vermalen, maar de capaciteit van de molen is niet meer voldoende om aan de vraag te voldoen. In de maalderij, het gebouw dat voor de molen staat, werd een derde koppel stenen geplaatst, door een dieselmotor aangedreven en het duurde niet lang

voordat ook de hamermolen zijn intrede deed om de produktie op te voeren. De tijd dat met een windmolen alleen gemalen kon worden was al lang voorbij en met uitzondering van een periode in de 2e wereldoorlog, kwam de molen geheel tot stilstand.

Het groeiende bedrijf werd in 1956 voortgezet als firma waar ook de zonen Herman en Piet Nijendijk in toetreden. Hun drukke werkzaamheden lieten niet veel tijd over om naar de molen om te zien al zorgden zij op een uitstekende manier ervoor dat deze niet in verval raakte. Zoals in 1965, toen besloten werd de molen met een stenen voet te verhogen, de westzijde van nieuw riet te voorzien en in de uit 1926 daterende zelfzwichting weer te vervangen door het Oud Hollandse wieksysteem maar nu voorzien van fokken op de binnenroe. Het principe van fokwieken is afkomstig uit de zeilvaart en op molens van toepassing gebracht door Ir. Fauij uit Leiden.

Door veranderde tijden en het gegeven dat er geen opvolgers waren, werden de veehouderij en broodbakkerij beëindigd en in 1988 werden door de broers Herman en Piet Nijendijk de machines van de maalderij definitief stil gezet. De Nijendijks hebben altijd veel zorg voor hun molen gehad. Als geen ander kent de molenaar het belang van een draaiende molen, wetende dat een molen die stil staat zeer snel in verval geraakt. Zij hadden dan ook geen probleem met de komst van de eerste vrijwillige molenaar in de persoon van Dik Abelskamp uit Warnsveld.

Voor de vader van Herman en Piet, Hr. J. Nijendijk, heeft open gestaan voor de komst van deze vrijwilliger en hem ruim in zijn enorme ervaring laten delen. Menig beroeps molenaar heeft daar moeite mee, maar willen molens blijven draaien, dan is de inzet van deze vrijwilligers onontbeerlijk. Na Dik Abelskamp die nu de molen "Nooit Gedagt" in het dorp Warnsveld beheert, is ondergetekende zijn opvolger sinds 1988, na eerst een gedegen opleiding op de "Nooit Gedagt" gevolgd te hebben.

In januari 1994 is de molen door de Fam. Nijendijk aan de stichting "de Warkense Molen" overgedragen en deze stichting zal op haar beurt zorg dragen voor de noodzakelijke restauratie, waar de molen inmiddels weer aan toe is.

Het wiekenkruis zal in zijn geheel vervangen worden en de oostzijde van de molen zal opnieuw met riet gedekt worden. De kap is in 1985 al door de heren Nijendijk onder handen genomen. Ook zal het hekwerk rond de molen, waar binnen de wieken draaien, vernieuwd worden, zodat deze prachtig gelegen molen, met zijn grote landschappelijke waarde, weer en wind zal kunnen trotseren.

Binnen in de molen kan de bezoeker zien hoe in vroegere tijden op windkracht het graan werd gemalen, want het gehele binnenwerk verkeert in een prima staat.

De petroleum motor uit vroeger tijden zal men er tevergeefs zoeken.

Aloys Melenhorst,
vrijwillig molenaar

TWEE KAAPSE WATERMOLENS

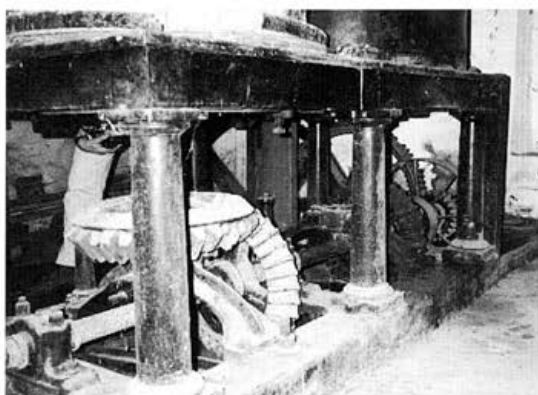
Naast een flink aantal windmolens waren er in de Kaapprovincie ook diverse watermolens. Het geaccidenteerde terrein met vele waterlopen en bronnen leende zich daar uitstekend voor. Vele van deze molens zijn verdwenen of onherkenbaar verbouwd.

Gelukkig zijn enkele bewaard gebleven, en door vrijwilligers en liefhebbers gerestaureerd. Hieronder volgt een verslag van mijn bezoek aan twee van deze overgebleven molens.

De "Josephine Meul" te Newlands

Deze molen werd gebouwd in 1840 door de zweedse immigrant Jacob Letterstedt. Hij noemde de molen naar kroonprinses Josephine van Zweden.

Aangekomen bij het gebouw valt het waterrad direct op door zijn afmetingen. Het is een midden-slagrad met een diameter van 7.9 m en een breedte van 1.4 m. Het is opgebouwd uit een gietijzeren as, waarop twee centerstukken zijn gespiegd. Deze hebben ieder 10 nesten voor de spaken. De smeedijzeren spaken zijn in paren afwisselend parallel en gekruist tussen centerstukken en velgen geplaatst, zodat een zeer stabiel wiel ontstaat. De velgen zijn opgebouwd uit ieder 10 gietijzeren delen. Tussen de

velgen zijn de 'buckets' geplaatst. Bij de restauratie zijn deze uitgevoerd in roestvrijstaal.

Aan de zijde van het molengebouw is het wiel voorzien van een aangebouwde ring met inwendige vertanding, waarin een pinion wiel loopt voor de aandrijving van de maalderij.

Aan de inlaatzijde van het wiel bevindt zich een gietijzeren schuif, beweegbaar dmv een dubbele tandheugel. Oorspronkelijk werd het wiel gevoed uit een bron, de Newlands Spring, en voerde af in de Liesbeek.

In de maalderij bevonden zich oorspronkelijk 3 maalkoppels met onderaandrijving. De van het waterwiel afkomende pinion-as dreef middels riem en riemschijven een horizontaal liggende drijfwerkas. Vanaf deze as werden de maalkoppels en verdere werktuigen gedreven.

Tussen 1863 en 1888 werd het gebouw uitgebreid en in het nieuwe deel kwam een stoomketel en een stoomgedreven maalderij.

In 1896 kwam het bedrijf tot stilstand. Lange jaren heeft rust geheerst en sloeg het verval toe, tot in 1975 de laatste eigenaresse, mevrouw Myra East het geheel schonk aan de Historical Society van Kaapstad. Men begon met het organiseren van een restauratie, fondsen werden geworven en sponsors aangetrokken. Talloze vrijwilligers werkten mee. Tenslotte werd de molen in 1987 officieel geopend. Het waterwiel draait weer, niet meer met bronwater, maar gewoon met een verdekt opgestelde pomp. Een koppel maalstenen met een diameter van 1.6 m (18-ers) werd uit Duitsland geïmporteerd. Dit werd geïnstalleerd, compleet met aandrijving en een kleine elevator om het maalgoed helemaal goed op te voeren naar de kaar.

Voor de argeloze bezoeker lijkt het alsof het waterwiel de steen drijft, maar de riemschijf loopt los op de as. De werkelijke aandrijving geschiedt door een verdekt opgestelde electromotor.

De huidige (vrijwillige) molenaar is dhr. D. Petersen, hij maalt nog dagelijks kleine hoeveelheden volkorenmeel. Dit wordt in een winkeltje verkocht, waar men ook meelproducten als macaroni en

De molen werd dus gebouwd met een bovenslagwiel met een diameter van plm 5 meter (niet precies opgemeten), de wateras gaat direct naar binnen en drijft via een dubbele overbrenging een dubbele maalstoel en een drijfwerkas, welke door het hele gebouw loopt.

De watertoevoer van het wiel komt ook hier van een bron en wordt via een houten goot op palen naar het wiel geleid.

In 1873 werd een stoommachine geplaatst welke de drijfwerkas ging aandrijven dmv een drijfriem door een gat in de muur. De oude stoommachine staat er nog, buiten het gebouw, geheel overwoerd met planten. Een stuk van de romp van de oude stoomketel is er ook nog en doet dienst als plantenbak.

In het begin van deze eeuw werd een dieselmotor geplaatst welke het hele bedrijf ging aandrijven. Het waterwiel en de stoommachine kwamen tot stilstand en raakten in verval.

In het gebouw vinden we de oude Deutz 1-cilinder nog terug, het originele instructieboekje lag er naast!

Met de opkomst van de moderne maalderijen raakte het geheel tenslotte buiten dienst en verviel tot een ruïne.

In 1973 werd de historische molen gerestaureerd door de 'Rembrandt groep' en ingericht als cultuurhistorisch museum.

spaghetti van eigen meel, alsmede souvenirs verkoopt.

Ook geeft men een receptenboekje uit, wat vele aardige recepten bevat. Eentje vindt u hierbij afgedrukt. Probeer het eens, erg lekker! (volgende blz.)

Zowel beneden bij de aandrijving als op de 'maalzolder' is een collectie oude werktuigen en gereedschappen uit de maalderij te zien.

Verder is er een klein restaurant annex coffeshop. In de kelder is de oude stoomketel weer opgesteld en heeft men een oude smederij op ware grootte opgesteld. (The Friedman Collection)

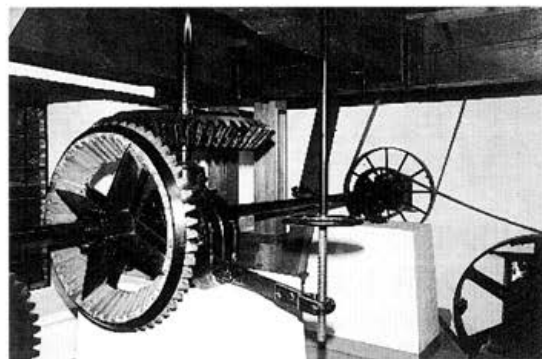
Op de bovenverdiepingen heeft de Historical Society haar hoofdkwartier, zijn er zalen voor verhuur beschikbaar en is het Nationale Rugby museum gevestigd.

De Watermeul van Mamre

In de Groene Kloof plm 45 km ten Noorden van Kaapstad werd in het jaar 1807 een nederzetting gesticht door de Duitse Morawiese zendelingen. Pas in 1854 noemden zij hun dorpje Mamre naar het bijbelse Mamre uit Genesis 13.

In 1830 werd een rosmolen gebouwd om meel te malen voor de bevolking. Reeds in 1839 was de capaciteit van deze rosmolen te klein geworden en werd besloten om een watermolen te bouwen, die groot genoeg moest zijn om 20 tot 24 schepels graan per dag te kunnen malen.

De molen werd gebouwd door Leidig en Busse in 1843/44. Men maakte gebruik van slooponderdelen van een watermolen in Kaapstad, zoals onder andere het ijzeren waterwiel.

Malen kan men er helaas niet mee, de toestand van de maalstoelen is zeer slecht, de restauratie betrof meer de buitenkant van het gebouw en het waterwiel.

De oude nederzetting ademt nog de sfeer van lang geleden.

Het 'langhuys' en de 'pastorie' zijn nog in originele staat en worden bewoond. Het 'bakhuys' waar men eertijds 'mosbolletjes' bakte van eigen meel is verbouwd tot sociaal centrum. De oude bakoven is open haard geworden.

Tijdens mijn bezoek was er juist een trouwerij in de kerk (ingewijd 1818). De wind voor het orgel word nog met de hand gepompt.

Ad Oele

PIESANGBROOD

SUE LONG

BESTANDDELE vir 1 brood

sap van 1 suurlemoen
2 baie ryp piesangs
125 ml (1/2 koppie) bruin suiker
125 ml (1/2 koppie) margarien
125 ml (1/2 koppie) Josephine Meulsteen-meel
125 ml (1/2 koppie) Sasko Perfection koekmeel-
blom
125 ml (1/2 koppie) Sasko Perfection Koringkiem
3 ml (1/2 teelepel) sout
3 ml (1/2 teelepel) bakpoeier
3 ml (1/2 teelepel) koeksoda
250 ml (1 koppie) gekapte dadels
250 ml (1 koppie) geroosterde neute
OF sonneblomsade OF geroosterde klapper

METODE

Voorverhit oond by 180C Of 350F
Smeer 1 broodpan

1. Maak die piesang fyn met 'n vurk, voeg die suurlemoensap by en meng.
2. Room die margarien en suiker saam. Voeg die piesangmengsel hierby en roer goed.

V Fa. J. J. Vendrig & Zn.
GROOT- EN KLEINVERPAKKING

VENDRIG'S PAPIERENZAKKEN VOOR UW BAKKERSMEEL:

Wij leveren zakken van
1-30 pond.

Zakken van 25 kg.

Wit en bruin.

Het bedrukken van de zakken met uw
eigen molen is mogelijk.

Bel geheel vrijblijvend voor onze
concurrerende prijzen.

Julianalaan 15
3417 GJ Montfoort
Tel. 03484-1521
Fax. 03484-1512

3. Meng die droëbestanddele saam in 'n aparte bak. Voeg by die piesangmengsel terwyl aanhoudend geroer word. Roer die dadels en neute in.

4. Die deeg sal baie styf wees. Skep in die voorbereide pan en bak 30-40 minute lank in 'n voorverhitte oond. Toets vir gaarheid - die toetspen moet skoon uit die middel van die brood kom.

VARIASIES

Om bietjie anders te wees, maak 'n versiersel van 250 ml (1 koppie) versiersuiker met 25 ml warm lemoensap gemeng om 'n loperige mengsel te lewer - byna soos room. Skep oor die broodjie sodra dit gaar, maar nog warm is.

ALLE OGEN GERICHT OP KWATTA

Een groep mensen in Prinsenhage is druk doende financiën bijeen te sprokkelen om de daar staande romp van de hoogste molen ter wereld weer in oude glorie te herstellen.

Men heeft in verband hiermede al veel werk verricht en materiaal verzameld, bestaande uit akten, geschriften en foto's.

Al verzamelende kreeg men echter informatie dat de molen eens was voorzien van een reclamebord of iets dergelijks t.b.v. de verkoop van Kwattarepen. Wel zijn er foto's bekend dat de molen was voorzien van een reclame-uiting voor een van onze bekende frisdranken, maar die met reclame voor Kwatta is niet bekend.

Indien er leden zijn van het Gilde die over een foto beschikken waarop inderdaad de Kwatta reclame staat afgebeeld, houdt het Stichtingsbestuur zich aanbevolen. Contacten kunnen rechtstreeks of via de redactie worden gelegd.

Molensliefhebbers, het is dus snuffelen geblazen in de beschikbare fotoverzamelingen.

MOLEN 'DE RAAF' TE RAVENSTEIN ONTHOOFD

Na eerder gekortwiek te zijn is begin april van de molen 'de Raaf' de kap van de molen naar beneden gehaald. Dit is gedaan i.v.m. de voortgang van de restauratie. Gedurende de wintermaanden is het inwendige van de molen gerestaureerd, nu zal ondermeer de kruivloer waterpas gelegd worden om lichter kruien te bewerkstelligen.

Eind september zal de molen feestelijk geopend worden voor het publiek. Er zal dan een bedrag van f 950.000,- besteed zijn aan het weer in goede orde brengen van de molen. Dit gecombineerd met

De kap is net vrij van de molen, een goede kraandrijver is daarbij van groot belang.

regelmatig onderhoud kan ons verzekeren weer tientallen jaren in bezit te zijn van een prachtig werkend monument voor Ravenstein.

Bart Tonigs

PRESENTATIE RAPPORT 'RUIMTE VOOR MOLENS'

Veel vrijwillig molenaars zijn naast hun eigenlijke "vak" van molenaar ook biotoopwachter. Dat dit voor de molens van het uiterste belang is kwam nog weer eens naar voren tijdens de presentatie van het biotoop-rapport Ruimte voor Molens op 10 mei jl. Breukelen.

Het is natuurlijk niet voor niets dat het rapport juist daar werd overhandigd aan mevrouw M.M. Versnel-Schmitz, voorzitter van de vaste kamercommissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer. De Kortrijkse molen hoort immers tot de schrijnende voorbeelden op het gebied van molen-biotoop. Rijksweg A2 met zijn hoge bomen en niet te vergeten het "machtige" chinese restaurant ernaast nemen de molen veel wind uit de zeilen.

tijdens de overhandiging van het rapport ging de voorzitter van de vereniging "De Hollandsche Molen", de heer C. de Groot, in op de toestand van het Nederlandse molenbestand. Hij bracht onder andere naar voren dat op dit moment nog slechts 25% van de windmolens goed functioneert en dat de overige 75% door bebouwing en begroeiing van de molen-omgeving in zijn voortbestaan wordt bedreigd. Ook watermolens worden, door gebrek aan toestromend water, in hun functie belemmerd.

De Groot benadrukte dat vrijwillig molenaars nog zo enthousiast kunnen zijn, maar dat bij gebrek aan goed toestromende wind, de molen onmogelijk goed kan functioneren. Aan bestuurders van Rijk, Provincie en Gemeente werd duidelijk gemaakt dat bij nieuwe bouwplannen in de omgeving van een molen, rekening moet worden gehouden met de eisen die molens nu eenmaal stellen aan die omgeving. Op wat voor manier dit kan worden gedaan wordt in het rapport duidelijk weergegeven.

Op haar beurt stelde mevrouw Versnel dat het een mooi, handzaam boekje is geworden, dat in begrijpelijke taal en zeer toegankelijk is geschreven. Zij onderschreef volledig de in het rapport gebruikte slogan: MOLENS HOREN IN HET ZICHT EN IN DE WIND. Zij zei toe schriftelijke vragen aan de minister te zullen stellen, omdat in het beleid van het Ministerie van VROM staat dat belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde bij monumenten zeer belangrijk zijn. Bij molens is van alle drie sprake en dus zal de Minister meer aandacht aan deze groep moeten geven, zowel beleidsmatig als financieel. Beleidsmatig vooral door het maken van simpele regelgeving ter bescherming van de molenbiotoop. Ook van overheidswege mag er nu wat worden verwacht...

Het rapport zal aan alle biotoopwachters worden toegezonden, terwijl andere belangstellenden het kunnen bestellen voor f 7,50 inclusief verzendkosten bij De Hollandsche Molen. (zie ook blz. 27)

Eric Stoop

LESBRIEF DE KORENMOLEN

Reeds jaar en dag worden de diverse molenverenigingen en stichtingen veelvuldig benaderd door de jeugd maar ook ouderen, om illustratie en/of informatiemateriaal met als onderwerp de molen. Het overgrote deel van deze aanvragen komt uit het basisonderwijs.

Reeds twee jaar geleden om precies te zijn September 1993, gaf het Gilde in nauwe samenwerking met de Stichting "De Utrechtse Molens", de Lesbrieft uit met als onderwerp de "Poldermolen".

Deze uitgave voorzag in een grote behoefte, met als gevolg dat we nu reeds moeten gaan denken over herdruk.

Daarnaast rees de voor de hand liggende vraag: Wanneer verschijnt lesbrief *De Korenmolen*? Begrijpelijk, en het Gilde wilde daar graag aan voldoen. De financiële ruimte kwam er en we kunnen melden dat lesbrief *De Korenmolen* is verschenen.

Het is weer een uitgave geworden waar we trots op kunnen zijn en deze zal eveneens zijn weg vinden naar de scholen en de molenwereld en met vreugde worden begroet.

De bestellingen kunt u richten aan onze ledenadministratie, door overmaking van f 12,50 (incl.porto) op giro rekening 3503794, t.n.v. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, onder vermelding van Lesbrief "Korenmolen". Of telefonisch via het nummer 02159-45428.

Wenst u meerdere exemplaren te bestellen, dan kan dat natuurlijk, u krijgt dan ook nog korting. De prijzen zijn dan als volgt;

5 stuks f 57,50 en 10 stuks f 100,00 (in beide gevallen incl.porto)

MOLEN TE BEZICHTIGEN!

Bij het lezen van een dergelijke aankondiging, nemen veel mensen de moeite om op een mooie dag een molen binnen te stappen.

Verwachtingsvol om een dergelijke vernuftige 'machine' eens goed van binnen te kunnen bekijken.

Hoe is dikwijls de praktijk!

We kennen allemaal de bordjes in de diverse molens: geen doorgang, verboden toegang, deze trap niet op, enz. enz. Daarnaast nog wat kettingen, luiken op het trapgat, en wat er zoal nog meer verzonnen wordt. Het een en ander geplaatst bij het opgaan van de meel-steen-of luizolder.

We hebben natuurlijk allemaal onze argumenten om grote delen van de molen af te sluiten voor het publiek, maar heeft de verwachtingsvolle bezoeker daar ook begrip voor?

We proberen, terecht, met z'n allen belangstelling te kweken voor ons mooie bezit, wat m.i. inhoudt dat je de mensen moet laten zien wat een molen is en hoe hij werkt.

Helaas is in veel gevallen de steenzolder het eindstation. Wat is er mooier voor een buitenstaander dan om in de kap 'het motortje' van de molen te zien, al of niet draaiend. Er zijn natuurlijk ook vele argumenten aan te voeren om het een en ander te doen of te laten. We kennen ze allemaal wel te

gevaarlijk, slechte trappen of ladders, vloeren onbetrouwbaar of gedeeltelijk ontbreken, geen zin om steeds die ladders op te klauteren, geen tijd, kan niet alles in de gaten houden, enz. enz.

Op zich allemaal redelijke argumenten, maar toch.

Bij mij op de molen mag ik regelmatig groepen van basisscholen uit de omgeving ontvangen. Na een inleidend praatje ook over de biotoop, stuur ik ze de kap in om heel het reilen en zeilen in een molen te laten zien.

Ik hoor er al een hoop denken, die is GEK, met al die jeugd in de kap. Het is mijn manier om belangstelling bij de jeugd te kweken (zij zijn toch de toekomstige vrijwillige molenaars).

Dit stukje heb ik niet geschreven als kritiek op vrijwilligers die het anders doen dan ik, maar ik hoop hiermee te bereiken dat we met z'n allen nog eens nadenken of we de geïnteresseerde bezoeker, jong of oud, niet wat meer kunnen laten zien dan de steenzolder en wat er onder ligt.

Met inachtneming van de VEILIGHEID is er misschien wat meer mogelijk en zullen de bezoekers u beslist dankbaar zijn.

Gerard van Baardwijk

Vrijwillig molenaar op de JACOBUS in Vessem

MOLEN BEZICHTIGEN

De schrijver behandelt een echt probleem: mensen in de kap, want daar gaat het om.

Slechte zolders, slechte ladders, m.a.w. technische onvolkomenheden kunnen doorslaggevend zijn om absoluut geen mensen naar boven te laten. Maar dan ook de molenaar niet. Dat wil dus zeggen: repareren. Dergelijke problemen kunnen worden opgelost.

Een probleem wat blijft is: mensen al of niet in de kap. Kinderen of groteren. Draaiend of stilstaand. Een zeer belangrijk verschil. (Niet in de visie van de briefschrijver.)

Een stilstaande molen kan, m.i. voor iedereen van

onder tot boven, in de regel toegankelijk zijn. Behalve bij bewoning (watermolens!). Ook dan is er nog wel enig toezicht nodig, doch het ontbreken van bewegende delen is een belangrijk criterium. Kinderen uiteraard nooit zonder toezicht, maar dit dienen dan de ouders te zijn. Toezicht is nog nodig i.v.m. teveel volk op de stelling b.v.

Wanneer een molen draait verandert de zaak sterk. Het is niet mogelijk uniforme regels te geven, de molens verschillen nogal.

Zo bestaan er molens waar, onder geen enkele voorwaarde, buitenstaanders in de kap kunnen worden toegelaten. Daaronder zijn de kleine wippen,

spinnekoppen en kleine achtkanten met kappen van zeer beperkte diameter. Ook al is het raderwerk nog zo interessant.

Daartegenover zijn er ook molens (museummolens) waar, op een verantwoorde wijze, grote groepen mensen tot de kap van de draaiende molen worden toegelaten, vrijwel zonder toezicht.

Alles hangt af van de mate waarin de bewegende delen zijn weggetimmerd. En tevens van de grootte van de kapzolder. Hoe veilig is het onder de vangbalk? Hangt deze voldoende hoog?

In de grote wippen kan op verantwoorde wijze bezoek op de vloer van het bovenhuis worden toegelaten. Vandaar is het gaande werk voldoende zichtbaar. Toezicht is altijd noodzakelijk. Ook in de

standerdmolens kan vaak wel bezoek worden toegelaten, maar niet op elke plek en altijd onder toezicht en niet te grote groepen.

Zo moet minstens de 'inkoopkant' van bovenwiel en schijf 'dicht' zijn.

Wanneer een groep te groot is, dan is het onverbiddelijk; molen stoppen.

Het is dus niet; geen bezoek in de kap, maar ook niet: iedereen mag in de kap...

Daarmee is lang niet alles gezegd. We mogen onze ogen echter niet sluiten voor het feit dat er hier en daar op al te lichtvaardige en zelfs op onverantwoorde wijze, bezoek wordt toegelaten op gevaarlijke plaatsen in de molen.

JK

GESTRIKT

Stel U gaat naar de jaarvergadering van een vereniging. Die vereniging als geheel vergadert maar éénmaal per jaar. Vandaar dat het ook *jaarvergadering* heet. Het gebeurt altijd in de maand maart en zo mogelijk gaat U er ieder jaar naar toe. U woont de vergadering bij, bezoekt de marktkraampjes en U ontmoet vele kennissen. Een leuke en gezellige dag. Aan het eind geniet U van de traditionele restauratiecauserie met mooie herstellende molens, waarachter ondanks de steeds verder verslechterende biotoop toch nog vaak de verre (maar meestal scheve) horizon te zien is.

Doch dit terzijde.

Om het verhaal leesbaar te houden ga ik verder in de "jij"-vorm, met Uw welnemen.

Normaal gesproken maak je je absoluut niet druk over wat je als man aan zult trekken, die dag. Je pakt gewoon wat (schoons) uit de kast en als je vriendin, partner, maat, schoonmoeder, of wie dan ook, geen commentaar op je kleding heeft, zit je goed.

Daar denk je niet verder over na.

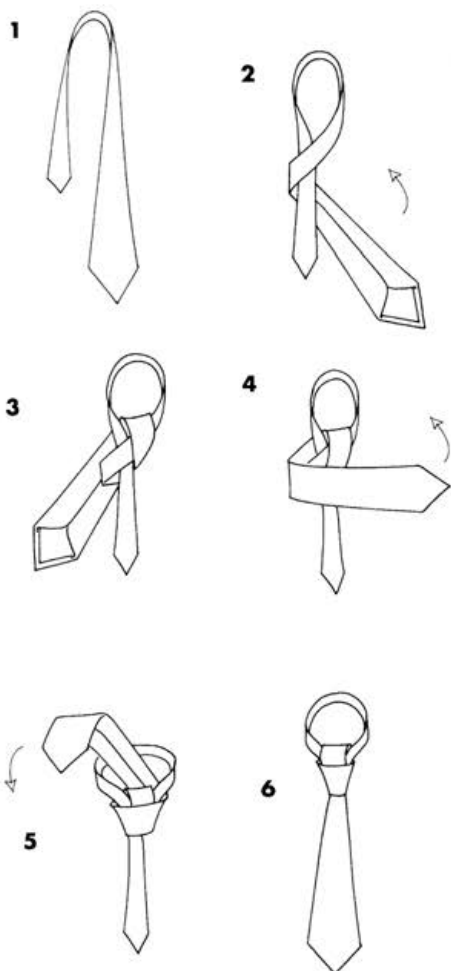
Je gaat dan weliswaar naar de jaarvergadering van een eerbiedwaardige club, waarvan sommigen al 40 of 50 jaar lid zijn, maar dat hindert niet. Want of je nu verschijnt in een keurig donkerblauw driedelig pak, compleet met je zondagse schoenen, of in een ijzersterke sportcombinatie, waar niet dat op aan te merken valt, of gewoon in je strakke spijkerbroek en een eigengebreide bruine trui - het maakt niet uit, want je wordt altijd gastvrij ontvangen. Als je je in je eigen *outfit* maar thuisvoelt, daar gaat het om!

Er is op die vergadering nog nooit iemand weggestuurd wegens onaangepaste kleding. Ook op huidskleur wordt niet gelet; hoogstens zegt iemand dat je er wat bleekjes uitziet.

En naar een stropdas kijken ze al helemaal niet. Hoewel....

Het zou je, bijv. als voorzitter van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, ooit nog eens kunnen gebeuren dat je de avond vóór zo'n vergadering een telefoontje krijgt, waarin je doodleuk wordt gevraagd op

het podium te verschijnen en de zaal toe te spreken. Want de man die dit normaal altijd doet is verhin-

derd of zo. De avond tevoren dus; nóg later kàn niet. Je hebt dus geen voorbereidingstijd. Je kunt ook niet weigeren, want het is duidelijk dat jij de enig mogelijk vervanger bent. Dus wat gebeurt er? Je gaat gauw trefwoorden opschrijven over wat je gaat zeggen. Je hebt nergens ander meer tijd voor. TV uit, kinderen naar bed. Stilte. Je partner leeft mee. Gelukkig krijg je het klaar. 't Is laat geworden, dus naar bed, slapen.

Redelijk vroeg opgestaan. Aankleden. AANKLEDEN! Jeetje, wat moet ik aan? "Zeg, heb ik nog ergens een pak?", roep je. Iedereen schrikt wakker.

"Pak? Kijk maar eens op zolder, daar hangt nog wel een pantalon met een gekleurde jasje erbij, maar of dat nog past? Wanneer had je dat voor het laatst aan?"

"Een jaar of vijf geleden", mompel je, "gauw proberen..." Gelukkig, het past. Overhemd erbij, klaar, weg. Afscheid.

"Nou, tot vanavond".

"Laat me nou eens naar je kijken; zeg, wat is dat nou, moet er geen stropdas bij?"

"O ja, vergeten!"

"Hier, neem deze maar."

"OK, ik neem hem zo wel mee; ik doe hem daar wel ergens om."

En tegen het moment dat je "op" moet, denk je die stropdas wel even om te doen. Maar dan ineens, door de zenuwen wellicht, weet je niet meer precies hoe het moet. Wat je ook probeert, het lukt niet. Je kijkt vertwijfeld rond. Aha, daar loopt iemand van de technische commissie van DHM, vertegenwoordigt bovendien in het dagelijks leven een groot bedrijf, die kan me zeker de das omdoen.

"Zeg, loop gauw even met me mee naar de toilet-ruimte (wat een voorstel!), ik krijg die stomme stropdas niet goed!"

Gelukkig, net op tijd. Maar wat een gedoe. Of ze nog eens wat weten...

Achteraf voldeed de toespraak aan drie basisvoorwaarden om een zaal te boeien. Hij was vlot, kort en goed. Sommigen stelden direct voor om het ieder jaar zo te doen.

En om er voor te zorgen dat U voortaan weet, hoe een stropdas moet worden gestrikt, volgt hier enig splits- en knoopwerk. U gelieve hierbij nauwkeurig volgens de afbeeldingen te werk te gaan. (pag. 15)

Nog enkele tips:

1. Haal de knoop dagelijks zorgvuldig los. Geknoopt ophangen veroorzaakt kreukels.

2. Hang de stropdas over een stokje aan de kast-deur.

3. Stop hem nooit onder de veiligheidsgordel in de auto, dat is niet bevorderlijk voor de levensduur.

4. Draag niet steeds dezelfde das.

5. Hang de das regelmatig in een vochtige ruimte (bijv. de douche), dan zakken de kreukels er vanzelf uit.

6. Nooit zelf Uw stropdas wassen. Laat het over aan Uw dry cleaning specialist.

7. Stop het eind van Uw stropdas nooit in Uw broek, dat is onhygiënisch; even later kan hij in Uw bier hangen!

DE "FILMOTHEEK" - EN VERDER -

Zoals u wellicht in het 4e nummer van vorig jaar van de Gildebrief gelezen hebt zijn we de afgelopen maanden bezig geweest met het samenstellen van een "filmothek", een lijst van films over molens, die geschikt zijn voor vertoning op contactavonden e.d. Die lijst is nu gereed en elke afdeling van het Gilde heeft inmiddels een exemplaar daarvan ontvangen.

Bij het nodige speurwerk naar dergelijke films bleek wel, dat er in de loop der jaren heel wat zijn zoekgeraakt. Als u daarover iets weet, wilt u dan een nagaan waar zich dergelijke films zouden kunnen bevinden en dit aan ons doorgeven?

Juist van wat ouder en wellicht zeldzaam materiaal is het belangrijk dat het niet verloren gaat!

Intussen is ons ook gebleken dat er niet alleen vraag is naar films, maar even zeer naar dia-series en steeds meer naar videofilms over molens. We willen daarom proberen om nu ook een "diatheek" en een "videothek" aan te leggen. Opnieuw dus de vraag: wilt u ons opgave doen van series of video's die in uw bezit zijn of waarvan u weet dat anderen die hebben en die hiervoor geschikt zijn?

Voor alle duidelijkheid (en misschien ten overvloede): dia's en videofilms worden vaak gemaakt voor huiselijke- en familiegebruik. Daar gaat het ons natuurlijk niet om. We zoeken materiaal dat echt over molens gaat, restauraties, verplaatsingen, buitenlandse molens, verdwenen molens of misschien meer technisch: wieksystemen enz. enz. Natuurlijk moet de kwaliteit dan ook zodanig zijn dat vertoning voor een geïnteresseerd publiek aantrekkelijk is. Wilt u daar eens naar uitkijken en wat u weet aan ons doorgeven?

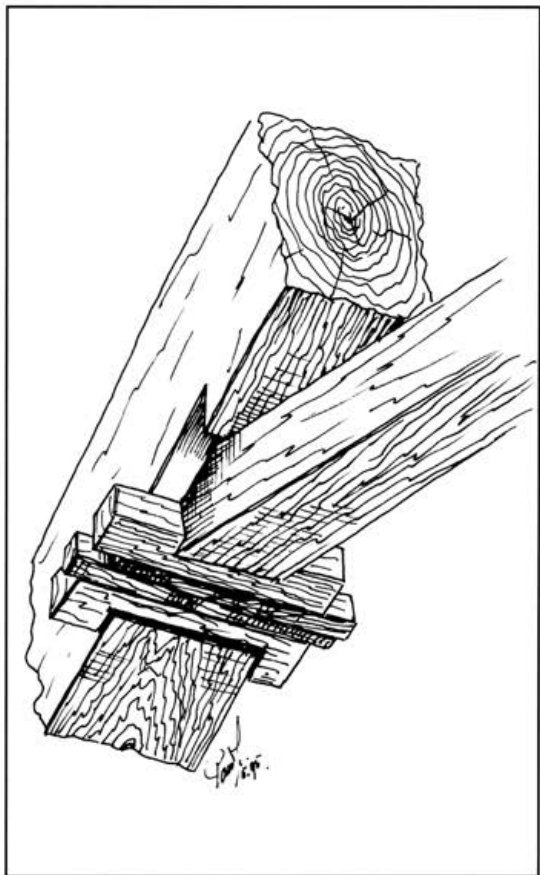
Bij opgave graag vermelden: titel, tijdsduur, naam, adres en telefoonnummer van de eigenaar.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking!

Mw. P.D. Scholten-Ballast
Klaverdreef 2
7006 LP Doetinchem
tel. 08340-60160

WAT WAS DAT VOOR 'N MOLENZAAK?

De in de vorige Gildebrief afgebeelde balk, zullen velen nog nooit zo afzonderlijk liggend in of bij de molen hebben gezien. Het is namelijk een kruisarm van een bovenwiel en één die behoort bij een wiel uitgevoerd met twee kruisarmen en twee spouwar-men.

Als men in de gelegenheid is om in een molenmakerswerkplaats rond te kijken, en men is daar bezig een dergelijk wiel te maken, dan is het een lust voor het oog om dit onderdeel van het molenmakerswerk te aanschouwen.

Enkele lezers van ons blad gaven het goede antwoord, waarvan één mededeelde dat hij er de informatie op had nageslagen, en daar de balk in heeft gevonden ondanks dat deze maar voor de helft te zien was.

De prijswinnaar is Jeroen Verspeek te Naaldwijk en is nog lid in opleiding. De prijs zal hem zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

WALCHERSE MOLENDAG - ELFDORPENTOCHT

Op 8 augustus zal de Walcherse molendag - Elfdorpentocht weer gehouden worden. Bijna alle molens op het eiland Walcheren zullen weer deelnemen en geopend zijn voor het publiek, van 9.00 t/m 17.00 uur. De molenaars zullen u evenals vorig

jaar weer met open armen ontvangen en tekst en uitleg geven over de molen zelf en de werking daarvan. Men kan deze tocht per auto en fiets volgen, waarvan de fiets natuurlijk onze voorkeur heeft. Pas dan ziet u het Walcherse landschap met haar draaiende molens op de mooiste manier. Per fiets kan men tevens gelijktijdig met het bezoek van de molens deelnemen aan de Elfdorpentocht en vangt men twee vliegen in één klap.

Enkele molens functioneren zelfs als stempelpost, dit zijn de molens te Westkapelle, Meliskerke en Serooskerke. In de eerstgenoemde molen is een tentoonstelling ingericht betreffende de molen, molenaars en molenmakers. Een mooie collectie gereedschap, foto's en historisch materiaal.

De route langs de molens en de diverse bezienswaardigheden ziet er als volgt uit:

Middelburg	Asielzoekerscentrum
Hoogelande	Kapel van Hoogelande
Grijpskerke	Imkerij Poppendamme
Meliskerke	Molen
Zoutelande	Klederdrachtmuseum
Westkapelle	'De Noorman'
Domburg	Maria Tak van Poortvliet museum
Oostkapelle	Biologisch museum
Serooskerke	Molen 'de Hoop'
Gapinge	Ned. Herv. Kerk
Veere	Schotse huizen

Naast de hierboven genoemde molens zullen er uiteraard meerdere draaien en geopend zijn voor bezoek.

Als organisatoren duimen wij voor mooi weer met veel zon en weinig hinderlijke wind voor de fietsers. Dus een ieder zijn zin opdat de molenaars ook kunnen laten zien wat de molen doet en waar hij voor gebouwd is.

Inlichtingen kan men desgewenst inwinnen bij:

Wim de Hoop
Bouwen Ewoutstraat 43
4381 PP Vlissingen
Tel. 01184 - 12749

MOLENAAR GEVRAAGD

De Brielse Molenstichting 't Vliegend Hert zoekt voor de driezolder standerdmolen 't Vliegend Hert een

MOLENAAR

voor het malen van graan gedurende een dag per week.

Conditie nader overeen te komen.

Nadere informatie kan worden verkregen bij de voorzitter van de stichting, de heer H. Vegter, Maarland NZ 41, 3231 CG Brielle (telefoon: 01810-12571) aan wie ook sollicitaties kunnen worden gezonden.

WOLDZIGT

Het dorp Roderwolde bevindt zich in het uiterste noorden van de provincie Drenthe, ong. 10 km van de stad Groningen, temidden van een uitgestrekt natuurgebied met diverse wandel- en fietsroutes.

In het dorp staat de bekende olie en korenmolens "Woldzigt", als een markant monument en een interessant doel voor een bezoek. De molen werd gebouwd in 1852 en verkeert nog in bedrijfsklare staat. Er zijn nog maar weinig oliemolens in Nederland en daaronder is "Woldzigt" de best bewaarde molen. Er worden regelmatig demonstraties gegeven van zowel olieslaan als ook koren malen.

In de linkerzijvleugel van "Woldzigt" is het Ned. graanmuseum gevestigd, waarin een uitgebreide verzameling wordt geëxposeerd die betrekking heeft op de verbouw en verwerking van granen en oliehoudende zaden. Tevens is er ieder jaar een expositie met een thema. Voor 1995 is gekozen voor: *Ruimte voor molens....*, waarin de aandacht wordt gevestigd op de biotoop rondom molens. Onder biotoop wordt het gebied rondom de molen verstaan, dat van belang is voor het goed functioneren van die molen als maalwerktuig en als monument. Molens zijn, in tegenstelling tot de meeste monumenten niet te beschouwen als statische gebouwen. Het zijn de werktuigen die als monument alleen goed tot hun recht komen als ze de functie kunnen uitoefenen waarvoor ze als werktuig zijn gebouwd. Vrije windvang is van belang en in het geval van poldermolen is voldoende wateropvoer als b.v. een scheprad of vijzel, voldoende diep in het water staan.

Om te komen tot een meer gerichte bescherming

van deze biotoop is de molenbiotoop Nederland opgericht.

Want het is dringend aan te bevelen voor elke molen een molenbeschermingszone te ontwikkelen en deze op te nemen in het bestemmingsplan.

Aan overheid en gemeenten wordt in toenemende mate aandacht gevraagd voor de inrichting van de omgeving van molens.

Deze inrichting dient zodanig te zijn dat windtoetreding naar de molen zonder belemmering kan plaatsvinden. Gebouwen en bomen, die te dicht bij een molen staan, belemmeren een goede doorstroming van de wind en oefenen daardoor een slechte invloed op die molen uit. Want zonder wind geen molenaar en zonder molenaar - op de lange duur - geen molen meer. Zo hangt alles aan elkaar.

Door middel van foto's en miniatuur molens wordt in het museum van "Woldzigt", veel aandacht geschonken aan biotoop, aandacht voor wind, poldermolens enz.

Veel materiaal is uit eigen collectie, maar ook in bruikleen afgegeven door particulieren. Ruimte voor molens.... is te zien vanaf 28 april t/m 30 sept. 1995.

Dinsdag t/m zaterdagmiddag van 13.30 - 17.00 uur.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met

mevr. A. Doornbos
Hoofdstraat 60
9315 PC Roderwolde
tel. 05908-32198

Overzicht zomerprogramma "Woldzigt", olie- en korenmolens Roderwolde.

24 juni - Midzomernachtfeest op het terrein van de molen

1 juli - olieslaan 13.30 - 17.00 uur
 19 juli - Rommelmart 19.00 - 21.00 uur
 26 juli - olieslaan 19.00 - 21.00 uur
 2 aug. - olieslaan 19.00 - 21.00 uur
 5 aug. - olieslaan 13.30 - 17.00 uur
 26 aug. Drenthse molendag
 olieslaan 13.30 - 17.00 uur
 Rommelmart voor kinderen
 2 sept. - olieslaan 13.30 - 17.00 uur
 9 sept. - olieslaan 13.30 - 17.00 uur
 open monumentendag
 30 sept. - olieslaan 13.30 - 17.00 uur

I.v.m. Rodermarkt is "Woldzigt" gesloten op zaterdag 23/9 en dinsdag 26/9.

OVERIJSSELSE MOLENDAG 1995

Zaterdag 2 september

Dit jaar al voor de derde keer een OVERIJSSELSE MOLENDAG op de eerste zaterdag van september. Het is al een vaste gewoonte aan het worden.

Op die dag draaien circa 35 wind- en alle 9 watermolens. Op en bij veel molens worden allerlei activiteiten georganiseerd. Bovendien is na vele jaren afwezigheid de molen "De Hoop" te Almelo na een grote restauratie weer van de partij.

Overijssel is als molenprovincie een afspiegeling van Nederland, zoals dat ook landschappelijk het geval is. De volgende typen komen voor: standaard-, stelling-, belt-, berg- en spinnepkopmolen, de grondzeiler en de tjascher alsmede de onderslag- en bovenslagwatermolen. Alleen de paltrok en de torenmolen ontbreken.

We kennen twee bedrijfsvaardige windoliemolens (de Passiebloem te Zwolle en de Pelmol Ter Horst te Rijssen) alsook twee wateroliemolens (de Oostendorper te Haaksbergen en de Noordmolen nabij Delden). Maar ook een wind- en water houtzaagmolen (te Deventer en Denekamp).

Kortom voldoende om Overijssel te bezoeken. Wij nodigen dan ook graag onze collega molenaars uit één of meer van de 44 molens te bezoeken. Op deze zaterdag zijn ze geopend van 10.00 - 16.00 uur.

Meer informatie bij de Werkgroep Overijsselse Molendag; tel. 05720-52070.

FRIESE MOLENDAG

Evenals vorig jaar is het de bedoeling om ook dit jaar weer een molenmiddag te houden en wel op

zaterdag 30 september a.s. van 13.00 tot 18.00 uur.

We hebben daartoe weer enkele molens op een rijtje gezet -helaas alleen figuurlijk- en hebben de

JAMMER GENOEG BENT U NIET DE ENIGE MET BELANGSTELLING VOOR MONUMENTEN

Evenals u hebben ook houtworm, boktor en zwam een uitgesproken voorliefde voor ons nationaal monumentenbestand.

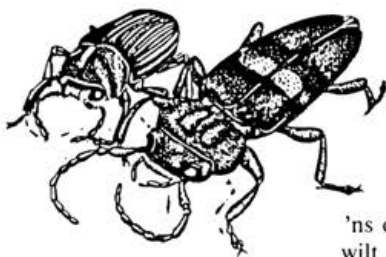
En waar uw belangstelling opbouwend is, gaan zij nogal afbrekend te werk.

Resultierend in schadeposten van miljoenen guldens. Voorkomen blijft daarom altijd goedkoper dan genezen.

Sterker nog: genezen is soms zelfs helemaal niet meer mogelijk.

Laat daarom een specialist van Rentokil bij u langs komen voor inspectie. De kosten van deze inspectie zijn nul komma nul, waar ook in Nederland.

Bovendien krijgt u meteen een serie

Links de houtworm, rechts de boktor. Samen veroorzaken ze voor miljoenen schade aan monumenten.

duidelijke tips over bescherming.

Vul de bon in en stuur 'm op. Ook als u eerst onze uitgebreide documentatie

'ns onder de loep wilt nemen.

RENTOKIL GRATIS INSPECTIE

- ☐ Wilt U mij bellen voor een gratis inspectie?
☐ Wilt u mij eerst documentatie zenden?

Naam: _____
 Bedrijf: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____ Plaats: _____
 Telefoonnr.: _____

Opsturen aan rentokil, postbus 52, 2280 AB Rijswijk (Z.H.).
 of bel gratis: 06-0226600

molenaars van de Zwaluw en de Olifant te Birdaard, van de Klaarkampster-meermolen te Rinsumageest en de Tjasker in het natuurgebied De Houtwiel boven Veenwouden bereid gevonden om ons te ontvangen.

In Birdaard zullen we jullie trakteren op koffie met. We laten het verdere geheel aan jullie zelf over welke molen je het eerst wilt bezoeken.

En als jullie zorgen voor voldoende wind dan zullen alle molens in bedrijf zijn.

Hoewel deze middag speciaal voor de Friese molenaars is georganiseerd zijn vanzelfsprekend ook de molenaars van waar dan ook uit den lande van harte welkom!

Noteer dus even in jullie agenda: Friese molenmiddag zaterdag 30 september.

EERSTE KEMPISCHE MOLENDAG

Op zondag 24 september zal voor de eerste keer de Kempische Molendag georganiseerd worden. Drie vrijwillige molenaars uit deze Brabantse streek hebben eind vorig jaar de koppen bij elkaar gestoken en deze dag op poten gezet. Door deze dag wil-

len wij de aandacht vestigen op de verscheidenheid van molens in onze streek. In de Brabantse Kempen vind men één standerdmolen, één grondzeiler, twaalf beltmolens, drie stellingmolens en zeven water(rad)molens. De onderstaande molenaars hebben hun medewerking toegezegd en zullen dan draaien en/of malen. Een enkeling kan of mag helaas niet draaien.

Deelnemende molens zijn:

De windmolens:

Bergeyk, Borkel en Schaft, Budel (drie), Geldrop, Hapert, Heeze, Luiksgestel (twee), Oerle, Veldhoven (twee) en Vessem.

De water(rad)molens:

Eindhoven (twee), Nuenen (twee) en Valkenswaard.

Openingstijden:

De molenaars heten van u harte welkom en vertellen u graag over hun molens van 10.00 tot ±17.00 uur.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

J.H. Tielmans

Zomerland 104

5663 HW Geldrop

tel. 040-863567 (na 17.00 uur)

WAT DE MOLENAAR ZAG EN HOORDE

De molenaar hoorde van nieuwe grote problemen bij de viergang in Aarlanderveen. Na de asbreuk en de brand op de Putmolen waren er de zorgen om de blijvende werkzaamheid van de gehele gang. De plaatsing van nieuwe grotere gemalen of gemalen die te beschouwen waren als echte "hulpen".

Na jarenlange strijd, mogen we wel zeggen, zijn de hulpgemalen gekomen. Maar nu staat de gehele gang weer stil en trouwens de gemalen ook.

Wat is er gebeurd? Op maandagmiddag 27 februari brak een boezemdijk door. Liever gezegd, een boezemdijk zakte over een afstand van 50 meter min of meer om, daarbij tevens een nieuw gemaal, op palen gefundeerd, enkele meters omschuivend. Dit alles gebeurde onder het malen, onmiddellijk boven de middelste molen van molenaar Borst.

Oostelijk en kort langs de onderste twee molens van de gang van drie was een nieuwe vliet gegraven als aanvoertocht voor het nieuwe gemaal, dat ongeveer 50 meter voorbij de middelste molen was gebouwd. Het graven van deze brede vliet zal de stabiliteit van de met klei verzwaarde dijk, op veenondergrond, geen goed hebben gedaan.

Men meende nog dat de schuld wel bij de molenaars zou hebben gelegen; te hoog opmalen, of overmalen van de dijk, maar de pijlschrijver van het nieuwe bovengemaal bewees het tegendeel.

Wie kan er nu aansprakelijk worden gesteld voor deze schade? Daarover zal nog wel even gestreden

FABRICAGE:

MOLENROEDEN - SPRUITEN

FOKSYSTEMEN

BUSSELNEUZEN

ASSEN

BIL- EN KNEUSHAMERS

WATERRADEREN

SPECIAAL OPLASWERK EN REPARATIE

DERCKX KONSTRUKTIE B.V.

Waage Naak 10
6019 AA Wessem

Telefoon : 04756 - 3342
Fax : 04756 - 3343

worden door de ingenieurs van de verschillende partijen. Dijkgraaf Kemp zegt dat de doorbraak in ieder geval geen gevolgen zal hebben voor het vorig jaar gesloten convenant.

Het jarenlang gebruikte noodgemaal is (nu aan de andere kant van de polder) opnieuw verschenen en alleen de Putmolen kan nu nog malen...

WESTLANDSE MOLENDAG

Op zaterdag 24 juni 1995 wordt weer de Westlandse Molendag georganiseerd. Op deze dag zijn 13 molens opengesteld van 9 tot 17 uur. Bij de molens is voor f 3,50 een routebeschrijving beschikbaar voor de fietstocht. Starten kan vanaf elke molen. Bij bezoek aan 5 of meer molens krijgt u een leuk aandenken!

Informatie: 01738 - 8432.

De volgende molens doen mee:

Schipluiden - km De Korpershoek

Schipluiden - wm Groenveldse molen

Delft - km De Roos

Rijswijk - wm Schaapweimolen

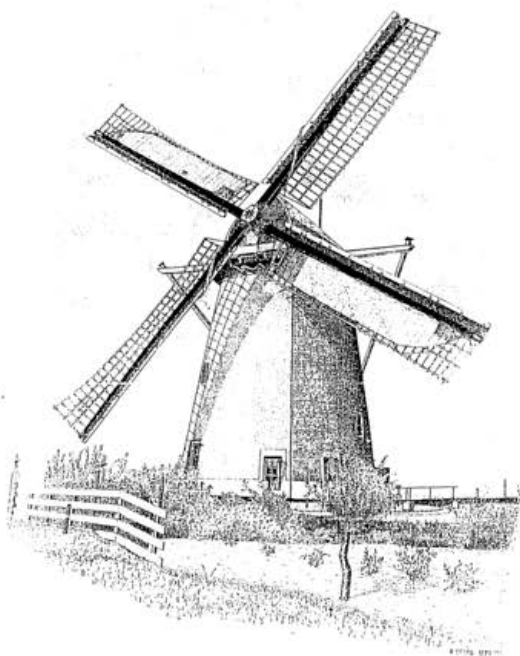
Wieringen - km Windlust

Loosduinen - km De Korenaar

Monster - km De Vier Winden

Hoek van Holland - wm De nieuwlantse molen

's Gravenzande - km De Korenmolen

De Lier - Romp van de Oude Lierpolder waarin een Crossley motor met vijzel
Maassluis - km De Hoop - wm de Wippersmolen
Maasland - wm Dijkmolen - km De drie Lelies (niet te bezichtigen)

VOOR EN TEGEN MOLENS IN DE TWINTIGER JAREN

Het was in de twintiger jaren. Voor het eerst werden de Nederlanders zich bewust van hun molenbezit. Plotseling verschenen er in de vooraanstaande kranten van die tijd ingezonden stukken en redactionele artikelen over molens.

Molens verdwenen de ene na de ander. Niet zo hier en daar een enkele, nee hele groepen, tientallen tegelijk sneuvelde door een simpele pennestreek. De strijd om de 52 Schermermolens woedde in alle hevigheid. De Beemster had het pleit tegen de 50 molens al beslist.

De woonruimtwet besliste dat het wonen in een molen vaak minderwaardig was en soms verboden moest worden.

Van hoog tot laag had men een mening over het voortbestaan van molens. Het ging vaak van: Je kunt de klok niet terugzetten en: De vooruitgang houdt je niet tegen.

Er bestond een, wat je noemt, eerbiedwaardig college van wetenschappers dat zeer regelmatig over technische zaken sprak, op hoog niveau.

De regelmatige veranderingen van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs was een platform waar de technische intelligentia van Nederland zich liet horen.

Het was op 17 juni 1926, dat president ir. J.J. Stieltjes nog eens wijst op de gewoonte om discussies in het Instituut steeds zakelijk te houden. Over molens moesten gevoelskwesties of politieke inzichten naar de achtergrond verdwijnen. Hij meende dat het enkel een zuiver technisch probleem betrof.

Bij een vorige vergadering had het molenvraagstuk, zoals het toen heette, geleid tot persoonlijke aanvallen. De discussie was hoog opgelopen en ook flink uitgelopen. In een nummer van het blad 'de

Ingenieur' (1926) verschijnen dan de "stellingen" van de heer S.H. Hamburger.

Hamburger was eigenlijk een vreemde eend in de club van ingenieurs, wel een bekende Nederlander. Hij was dezelfde als de ook nu nog bekende (streek)romanschrijver met het pseudoniem Herman de Man. Bekend van "Het wassende water" en vele boeken die handelen in de Lopikerwaard, kortom in het rivierenland.

De heer Hamburger reageert op Henri Polak, een fervente voorstander van het behoud van molens. Polak bepleitte: constructieve verbeteringen; inbouwen van hulpkracht; subsidieverlening.

Hamburger accepteert uitsluitend constructieve verbeteringen. "Als hierdoor dit sierlijk bouwwerk en werktuig voor ons polderland behouden kan blijven, dan juich ik deze verbeteringen toe. Ik stel, van aesthetisch standpunt echter den onverbiddelijke eisch, dat hoofdropzet en wezen van de molen(...) behouden blijven."

"Het inbouwen van hulpkracht (...) wordt aanbevolen door personen die zeggen dat de harmonie van het polderlandschap hen aan het hart gaat. Personen, die zeggen uit te gaan van de beginselen der aesthetica. Niet van een aesthetica, want er is maar één schoonheidsleer, doch de interpretaties lopen uiteen. In mijn stelling heb ik gezegd, dat het combineren van windwatermolens met electrische of andere drijfkracht aesthetisch ontoelaatbaar is."

Kort gezegd, volgens Hamburger is een hulpkracht in een molen niet harmonisch in te passen. Anderzijds beweerde hij dat zo'n hulpkracht aan het bouwwerk, de molen, zichtbaar moest zijn. Op die manier kon het nooit volmaakt zijn en dus niet goed.

Lieden die zich op schoonheid beroepen zouden zich met hand en tand moeten verzetten tegen hulpbemaling in molens.

Hamburger beweerde: "De laatste 50 jaar hebben ons inderdaad een zuivere interpretatie van schoonheid gebracht". Je moet maar durven denk je dan achteraf.

Hij laat dan Hegel, Schopenhauer, Kant en de volgelingen van St. Thomas opdraven om zijn visie op wat schoon is, te ondersteunen. Even later komen ook Aristoteles en Plato nog opdraven om zijn ideeën te ondersteunen.

Het is niet gering.

Om zijn visie op het volmaakte (de onverbeterende molen), de echte schoonheid, te ondersteunen voert Hamburger een in die tijd blijkbaar bekende en erkende deskundige op: Prof. pater J. Doodkorte O.P. Hij definieert schoonheid aan de hand van een schip. Ik heb de vrijheid genomen om hier het woord schip te vervangen door molen.

"Schoonheid is het kennelijk perfecte. Een ding, waarin alle essentialia aanwezig is, want anders zou het onaf zijn. Maar de aanwezigheid van alle essentialia maakt het ding niet schoon. De molen is schoon, als het een kennelijk perfecte molen is. Onder het perfecte moet verstaan

Herman de Man (Fot omstreeks 1920) eigenlijk Sallie Hamburger. Geboren te Bens Chop. Overleden in 1946 bij een vliegtuigongeluk op Schiphol, 48 jaar oud. Hij liet toen nog twee kinderen na. Zijn vrouw en vijf andere kinderen lieten het leven in vernietigingskampen in Polen.

worden, het complete in iedere zin. Een volmaakte molen kan dus geen schone molen zijn."

Ondanks dat Hamburger de definitie van pater Doodkorte gebruikt als argument voor zijn betoog, verklaart deze zich vóór het molenbehoud.

Als we nu kijken hoe het met de meeste molens als bemalingswerktuig is gegaan, bijna allemaal vervangen door gemalen, dan kan er nooit een "schone" molen zijn. Sterker nog: Een molen is in principe geen schoonheid.

Hamburger zegt het eigenlijk zelf al: "U ziet, hoe ook deze schoonheidsdefinitie uitsluit, dat de imperfect geworden molens, door ons nog langer bewonderd worden."

Hamburger wijst erop dat hulpbemaling in molens in principe voldoende capaciteit heeft om een polder volledig te bemalen. Het risico is groot dat de hulpbemaling hoofdbemaling wordt en dat de molen word gedegradeerd tot kale romp. "Wat overblijft is een affreus onding, dat we te danken hebben aan het halfslachtige advies der molenbeschermers. De molen is dan toch ook zijn karakteristiek uiterlijk kwijt en ons polderland derft de mogelijkheid, dat er een goedgebouwd nieuw bemalingsgebouw verrijst." Daar komt de aap uit de mouw. Dat is het doel waarnaar gestreefd moet worden...

Het verlenen van subsidies "moet verworpen worden als een kunstmiddel, dat niets waarborgt voor het voortbestaan van den molen in een komend geslacht, en dat voorts den molen niet perfecter maakt, en om het perfecte is het juist begonnen, bij een utiliteitsgebouw, dat schoon werd door zijn alleszins gebleken perfectie." (!!)

Daar is het volgens Hamburger te vinden. Iets dat uiterst nuttig en bruikbaar is, is in principe schoon.

"Resumerende, moet de bewust aesthetisch denkende mensch het offer aan de lieve romantiek kunnen brengen, en den molen opofferen, als dezen niet meer in zijn wezenlijken vorm en opzet behouden kan blijven".

Nog even komt er bij Hamburger een ander gevoel om de hoek kijken als hij zegt: "Dat molens moeten verdwijnen spijt mij ook. Molens vertegenwoordigen een prachtige nationale traditie, een vechttaditie tegen het water. Bovendien zijn molens stalen van nobelen bouw, uit een gezegenden tijd, toen iedere boerentimmerman nog onbewust stijl in zijn vingers had. Maar ik heb goed vertrouwen, dat de nieuwe tijd nieuwe schoonheid zal brengen."

Om dit meteen daarna weer flink af te zwakken: "Bovendien moet ik ten stelligste ontkennen, dat de molen (die ik eigenlijk niet schoon, doch slechts sierlijk en niet onevenredig moet noemen) ons Hollandsch landschap zóó versieren zou, dat door het gemis van de molens ons land in schoonheid zou achteruitgaan. Deze voorstelling is zeer overdreven. De schoonheid van ons polderland is van zóó intensen aard, dat de bevalligheid der molens er zeer gering bij moet genoemd worden..."

Hamburger haalt er ook nog de schutterijen van vroeger bij. Ze inspireerden b.v. Rembrandt en Hals, maar toen ze niet meer nodig waren werden ze voorwerp van "plaizante spot van liedjeszangers".

"Ach laten we de in hun tijd zoo vormelijk zuivere molens voor dienzelfde spot behoeden."

Een leuke zinsnede is wel: "Want de molenbeschermers belagen de schoonheid van ons polderland. Door tegen den voortsnellenden tijdsgeest in, te blijven vastklampen aan een vergane techniek, met algehele negatie van de nieuwe komende techniek, doen zij niets ter verhinderende, dat "afgrijselijke betonnen pillendozen" de zoo sierlijken molens komen vervangen. Zij verkondigen zelfs, dat het onmogelijk is, dat schonen bouwwerken daarvoor in de plaats komen."

"Hadde de Vereeniging "De Hollandsche Molen" zich ten dezen maar diligent getoond: ons land was voor veel misbaksels verschoond gebleven." (!!)

Hamburger heeft op zijn eigen houtje een enquête gehouden over het molenvraagstuk, onder de kopstukken van het land. De vraag was: Als een molen na optimaal te zijn verbeterd binnen het huidige

uiterlijk, niet voldoet aan de eisen van voldoende polderbemaling, moet hij dan

1. Worden gesloopt voor een harmonieerend gemaal.

2. Behouden door inbouw van hulpkracht of door subsidieverstreking?

De antwoorden kwamen. W.M. Dudok, gemeentearchitect te Hilversum: "De oude windmolen is mij lief, doch verouderd. Wanneer hij niet voldoende verbeterd kan worden dan moet er op nieuwe basis, nieuwe schoonheid worden geschapen. Kunstmatige instandhouding van een redeloos geworden vorm dient te worden verworpen."

dr. ir. G.W. van Heukelum, chef van de afdeling nieuwe werken der N.S. schrijft (hoe kan het anders): "Als de mechanische werktuigen in de molen moeten worden weggeloopt, dan wordt aesthetisch een leugen begaan. De nieuwe tijd brengt zijn schoonheid in nieuwe vorm - het romantische zal moeten wijken."

Dirk Nijland polderschilder te Wassenaar: "Rivieren en vaarten van het polderland boden vroeger, met de molens en de houten zeilboten, een schonen aanblik. De stalen schepen van tegenwoordig, de goedgebouwde stoom en motorboten hebben die wateren toch niet minder mooi gemaakt. Integendeel zeggen wij, die het water liefhebben. De bazalten glooiingen, de strakke strekdammen, al deze

zeilmakerij Fa. van Neerven & Zn.

opgericht

1925

**van Neerven's
MOLENZEILEN**

'N BEGRIP VOOR DE MOLENAAR

IN

NEDERLAND, BELGIË

EN DUITSLAND

IN

KATOEN, W.K. 77 EN VLASDOEK

DR. VAN ERPSTRAAT 1

5341 AK OSS

TELEFOON 04120-24028

waterstaatswerken, hebben de schoonheid niet vernietigd.

Naarmate wij zelf veranderen, verandert de schoonheid welke wij maken."

(Laat mij nou geen enkel schilderij van Dirk Nijland bekend zijn..)"

Just Havelaar, kunstkriticus te Amersfoort: "Het doet mij een genoegen dat u een krachtige actie begonnen zijt tegen de al te sentimentele en romantische natuurliefde, waarvan de vereniging "De Hollandsche Molen" blijk geeft..."

Zelfs A. Pit lid van de Rijksc Commissie voor Monumentenzorg te Laren (NH) schrijft: "...het verlagen van den bestaanden bouw tot schijnarchitectuur, is (...) niet te verdedigen."

Dr. P.H. Ritter Jr. Kunstkriticus en hoofdredacteur van het Utrechtse Dagblad is tegen subsidies voor molens en tegen hulpkracht in molens.

Ir. S. van Ravesteijn, binnenhuisarchitect, publicist en docent te Utrecht: "Het valt zwaar, iets dat in zijn tijd goed, zelfs zeer goed was, ten doode te zien opgeschreven. Wij zijn teerhartig, maar meer nog, traag. (...) Verspille men niet langer energie aan verenigingen, geschriften, instituutvergaderingen, terwille van een verloren zaak..."

S. Jesserun de Mesquita van de school van de bouwkunde te Haarlem: "...Het oude moet zwichten voor nieuwe behoeften; of dat nu molens zijn, of grachten, of paleizen, is mij 't even."

Henri Bruning, letterkundige en kunstkriticus te Nijmegen: "Natuurlijk...de molen dient te verdwijnen. Behoud met inbouw van hulpmiddelen is bedrog(...) Oorzaak van behoudspogingen zijn lafhartigheid en kortzichtigheid..."

G. Albers, architect BNA 's Gravenhage: "De schoonheid van het landschap wordt door het al of niet handhaven van molen in wezen niet aangetaast".

Polderschilder J.M. de Vries te Wassenaar: "Het grootsche van het polderland, schuilt voor mij in het oneindige en het horizontale. De molens, die ik met mijn verstand als niet meer nuttig weet, verhogen voor mij inzicht de schoonheid van dat polderland absoluut niet meer." (Is mij ook geen werk van bekend.)

Alb. Plasschaert, kunstkriticus te Rijswijk: "Molens heb ik eertijds zeer gewaardeerd. Nu niet meer. Ik kan niets waardeeren, dat niet meer organisch in het omgevende bestaat..."

"De moderne Hollandsche architectuur heeft vele groote waarden veroverd, o.a. de waarheid."

Dr. H.P. Berlage, architect, te 's Gravenhage: "Ik houd niet minder van molens dan de heer Henri Polak en ik ben ervoor om ze zolang mogelijk in stand te houden. Maar waar ligt de grens?"

Berlage is er van overtuigd dat "bezonnen archi-

tecten" bemalingsgebouwen zullen stichten die volledig in het landschap passen.

P. van der Meer de Walcheren, kunstkriticus te Amsterdam: "Het streven van de Hollandsche Molen is sentimenteel en negatief. Het polderland zonder molens is hem even lief."

Ook Jacq. Jongert, hoofdleraar aan de Academie van beeldende kunsten en Technische wetenschappen te Rotterdam, geboren tussen de molens in Wormerveer, kende de molens met motor: "Het echte is er dan af; de molen is een dood ding geworden voor mij".

Prof. R.N. Roland Holst te Amsterdam: "Scheiden thut Weh" - voortleven en verder gaan eischt echter een voortdurend bereid zijn tot scheiden."

Er waren nog wel enige voorstanders van het streven der Vereniging "De Hollandsche Molen". Hun aantal was echter veel geringer dan dat der tegenstanders.

C.M. van Moorsel te Voorburg schrijft: "Enkel en alleen om de grote wantoestanden op het gebied van de architectuur in ons land, ben ik tegen het slopen der windmolens."

In het vervolg van de vergadering van het Instituut kwam de heer Mr. van Tienhoven, voorzitter van "De Hollandsche Molen" aan het woord om zijn standpunt te verdedigen. Verder spraken nog: de heer de Boer, lid van het dagelijks bestuur van de

Molenstenen

Zowel met zachte uitslag als massieve, kunnen wij u naar keuze leveren.

Onze maalstenen worden vakkundig afgewerkt, vooral het scherpen en het goed onder de rij brengen.

Ook voor nieuwe Duitse blauwe stenen, kunst- en sierstenen kunnen wij u van dienst zijn.

Voor verdere inlichtingen graag bereid.

Voorheen **A.H. Kees** uit Leende.

H.J.A. van Vugt

Molensteenfabriek

Zomereik 10, 5682 HH Best

Telefoon (04998) - 95454

polder de Schermer, de heer W. van Konijnenburg, maar ook de heer L. Dekker, aannemer. Daarover misschien een volgende keer meer.

Wanneer we de argumenten van de partijen zo bezien, dan mag het wel een wonder heten dat er nog molens over bleven. De strijd was zeker voor die tijd hevig te noemen. Heel wat van de argumenten blijken door de tijd flink achterhaald te zijn, gelukkig maar.

JK PEZEN

PAAI Bij de olieslagers werd hiermede het arbeidsloon aangegeven.

PAAIBRIEF Het verschuldigde arbeidsloon werd op de oliemolens eens per veertiendagen uitbetaald. Het bedrag werd dan aan de hand van de gemaakte maaluren uitgerekend op de z.g. paaibriefjes.

PALTER Een grote haak met een ring er aan om balken te kunnen kantelen. De haak van de palter wordt achter een balk gehaakt, waarna een handspak door de ring wordt gestoken en als hefboom dient om de balk om te kantelen.

PAN Een ijzeren bak waarin de put of taatspot met behulp van vier wiggen is vastgezet.

PAPIERMAKERSMAAND De papiermakers rekenden met maanden van vier weken, er zitten dus in dat geval 13 maanden in een normaal kalenderjaar.

PAPIERPAKKER De knecht op de papiermolen die als taak had het vervaardigde papier voor aflevering aan de klant klaar te maken.

PORSELEINMOLEN Dit was een molen ingericht voor het malen van de grondstoffen voor de vervaardiging van porselein.

PEES Strip leer die met een houten

pen in de slagbeitel van het laadgoed is bevestigd. Dit onderdeel komt dus voor op een oliemolen. De pees moet bij het losheien van het laadgoed na het beëindigen van het persen, de slagbeitel uit de laad trekken. Vroeger zal men hiervoor echt een pees van een of ander rund gebruikt hebben.

Overdrachtelijke benaming voor hard werken. Deze uitdrukking is hoogst waarschijnlijk afkomstig van het werken op een oliemolen. Ook bekend is bijvoorbeeld de uitdrukking "ik zal spoedig weer aan de pees moeten", als men wil aangeven dat men weer aan het werk moet.

PENTER

In gebruik op houtzaagmolens. Het is een beitelvormig stuk gereedschap voorzien van een scherpe punt enerzijds en aan de andere zijde van een handvat. Wordt gebruikt om in het water liggende balken of stammen te slaan, waarna men deze balk naar de molen kan slepen.

PENTEREN

Hiermede wordt het werken met de penter aangeduid.

PENTERBAK

Plat rechthoekig soort vaartuig waarmede de zagers in het balkengat rond konden varen om de daarin drijvende of op de bodem liggende balken konden oppikken.

PETBOOR

Een grote grondboor waarmede men vroeger putten of wellen boorde t.b.v. de papiermolen, of andere doeleinden. Zo'n geboorde put of pet werd dan voorzien van een petmolen die continu al malende zorgt voor vers water in de spoelbakken.

PETMOLEN

Een speciaal voor zijn taak aangepast soort weidemolen. In plaats van een roerom was deze molen voorzien van een krukasje met daaraan gekoppeld een lange hefboom waaraan de petpomp was gekoppeld.

PIJPHOUTSLAD

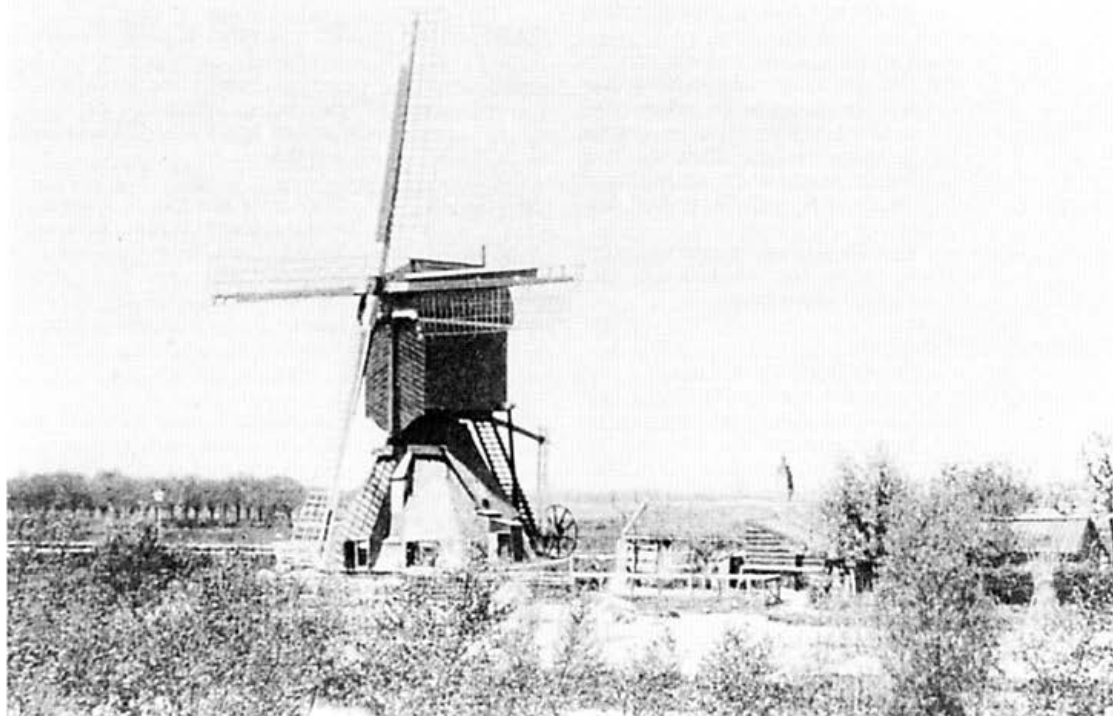
Een plaat van tien voet lengte. Gebruikte aanduiding op de zaagmolens.

PLANKENPAD

Veel molens in de Zaanstreek stonden verspreid in het veelal

	drassige land rond de dorpen gelegen aan de Zaan. Om toch met droge voeten deze molens te kunnen bereiken legde met een pad aan van planken rustend op houten jukken waarvan de poten in de grond waren geslagen.	PUMMELBLOK	Metalen uitvoering van de halssteen. Deze blokken werden slechts in het begin van de toepassing van de gietijzeren assen meegeleverd. Maar al snel ontdekten men dat de oude arduinstenen halssteen evengoed zoniet beter voldeed.
PLATTING	Veel Zaanse molens staan op een schuur. Een deel van deze schuren is voor dit doel afgeplat. Op dit deel werd de molen geplaatst en daarbij tevens gebruikt als stelling. De platting is dus in feite de stelling.	POD	Half rond houten blokje tegen de zijkant van de houten roede gespijkerd. Hierin zat een gat t.b.v. het vastzetten van het korthalstouw van het molenzeil.
PLET, DE	Ander woord voor de kantstenen in de oliemolen. Men spreekt dan ook wel van dat deel van de molen waar de kantstenen staan opgesteld, de pletterij.	PODDEHOK	Een overkapping aangebracht tegen het stormschild van de molenkap boven de hals van de bovenas. De functie is het voorkomen van inregen via het halsgat in het stormschild.
PLETJONGEN	Jongmaatje op de oliemolen die hand- en spandiensten verleend bij het pletten van het zaad.	POL	Aanduiding voor een kort rechtop staand stuk hout, zoals b.v. kruipol, de stukken waarin het kruirad van de paltrok draait, enz.

MOLENLANDSCHAP

Geloof het of niet. Dit is Breukelen zonder Chinees.

POORTSTUK	Ook wel poortplaat of busdeur genoemd.	PROOST	Stuk gereedschap van de molenmaker gebruikt bij het in de grond heien van korte palen. Het was een ongeveer één meter lange paal, aan de uiteinden voorzien van ijzeren banden. Men gebruikte deze proost als de paal zover in de grond is geslagen dat dit gebukt verder zou moeten gebeuren.
POST	Stapel gereed papier in de papiermolen gereed voor verzending.	PROP	Ook wel stellingprop genoemd. Het is namelijk het onderste verdikte deel van de verticaal staande stellingstutten onder de stelling.
POTPLAAT	Ijzeren plaat liggende onderin de appel- of perepotten zoals in gebruik op de oliemolen.	PRUTKOPER	Handelaar in afvalprodukten van de oliemolen.
POTTEBLOK	Het zware blok hout waarin de pere- of appelpotten zijn vastgezet.	PRUTMOLEN	Scheldnaam voor een oliemolen die bekend staat minderwaardig werk af te leveren.
PRESSELING	Smalle strook molenzeil gespijkerd over een naad tussen twee vloerplanken. Hiermee voorkwam men dat duur materiaal door deze naden onder de molen wegliep.	PRUTTER	Werknemer van een prutkokerij, waar het afvalprodukt van de oliemolen wordt verwerkt.
PROEFMOLEN	Door de gilden aangewezen molen om daarmee proef te malen.		
PROOK	Groot type spijker waarmee diverse onderdelen in de molen worden vastgezet.		

BIOTOOPPRIJS VOOR GELDERMALSEN

Het Gilde is nu ongeveer 25 jaar oud en het lijkt er op alsof het volwassen aan het worden is. Dat blijkt bijvoorbeeld doordat we nu zover zijn dat we als club voor het eerst een echte prijs hebben uitgereikt. Een prijs, toegekend wegens verdiensten voor de molens. Niet zo maar aan een lid, nee, aan een gemeente nog wel.

Zoals Hare Majesteit lintjes uitdeelt aan mensen die dat automatisch behoren te krijgen als ze een flink aantal jaren hetzelfde hebben gedaan. Of, een lintje bij een buitengewone inzet of vrijwillige activiteit die de betrokkene geen enkel financieel voordeel oplevert. (In het laatste geval is de onderscheiding meestal wat gradaties minder.)

Lintjesdag bij het Gilde is echt niet om niets.

Op vrijdagmiddag 12 mei was er op de beltkoren-molen. De Bouwing te Geldermalsen een geanimeerde samenkomst van een groep betrokkenen. De vrijwillig molenaar Kees Onclin, heette allereerst iedereen welkom. In de eerste plaats Burgermeester v. Schaick, mede in zijn functie van monumenten-beheerder. Verder de vertegenwoordiger van de Molenstichting Gelders Rivieregebied; de biotoop wachters; enkele hoofden van scholen en het bestuur van het Gilde. Daarna sprak de plaatsvervangend Gildevoorzitter Gerard Sturkeboom.

Deze sprak over monumenten, die veelal onroerende zaken, in tegenstelling tot de molens, die voor

iedereen veel meer een levend bouwwerk zijn. Levend en levendig binnen een gemeenschap.

Om te komen tot een molen in optimale toestand dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan: De molen moet er zijn en dat vergt de nodige *financiën*. Verder moet er een molenaar zijn. Om de molen tot zijn recht te doen komen in een bedreigende, verstedelijkende omgeving moet er een (welwillende) *stedebouwkundige* zijn.

Die is nodig, zo bleek in Geldermalsen, voor de broodnodige *wind*. Die wind is er altijd wel, maar vaak niet meer *bij* de molen. Het waait er te vaak hoog overheen. Dat was de regelrechte bedreiging voor De Bouwing.

In dit verband verwees Sturkeboom naar het in dezelfde week gepresenteerde rapport van de Hollandsche Molen betreffende de verslechterende molenbiotoop: "Ruimte voor molens". Alsmede naar de strijd voor de molens door deze vereniging in het verleden.

Hij wees erop dat de bemanning van molens tegenwoordig veel beter is verzorgd. (Het is veel slechter geweest) Het vak molenaar stierf bijna uit. Nu zijn er 800 geslaagden en 1600 leden bij het Gilde.

Ondanks dat de molens vroeger meestal een recht op wind hadden, is het behouden van wind bij molens tegenwoordig zo ongeveer een gunst.

Na 1945 kwamen de geweldige uitbreidingen van

het aantal woningen. Een expansie die nog steeds doorgaat. Met deze uitbreidingen past men ook de omgeving aan naar de smaak van de tijd en verandert deze ingrijpend. Men wil natuur, of liever: men wil zich met de natuur afscheiden van anderen.

Sturkeboom had bij wijze van experiment onder zijn collega's gevraagd of zij de molenbiotoop ook zo bedreigd vonden. Nou, dat viel wel mee. Maar, hoe zou men het dan vinden als de oude bebouwing rondom de oude kerk gesloopt zou worden en er een industrieterrein rondom heen zou verrijzen?...

Voor de nieuwerwetse moderne windmolens blijkt men heel goed te weten waar de juiste plaatsen daarvoor te vinden zijn. Tot zelfs in de zee toe. Ze vragen open ruimte om zich heen. Maar als dat dan duidelijk is, moet ook de plaats van de oude molen en de invulling van de ruimte daaromheen duidelijk zijn, nietwaar?

Het netwerk van de molenbiotoopwachters functioneert. Evert Smit in Schoorl en G. de Vries bij de Hollandsche Molen doen hun werk. (Als een soort missionaris)

In het geval van Geldermalsen was er een belangrijke bedreiging. Maar goed overleg leidde tot een prachtig resultaat. De molen is nog "goed zichtbaar" en de nieuwe bebouwing (over meer dan 90 0 van de horizon) is volkomen aangepast, zonder compromissen. Het grote complex, een groot zorgcentrum o.a., valt binnen de voorschriften van DHM en er zijn lange zichtlijnen vanuit de bebouwing naar de molen toe.

Het geheel kan als voorbeeld dienen van hoe er optimaal met de molen rekening is gehouden en hoe het nieuwe complex en ook de molen een belangrijke meerwaarde verkregen.

Om de erkentelijkheid van het Gilde aan Geldermalsen meer te doen zijn dan een enkel teken aan de Burgemeester, of een versiersel voor het gemeentehuis, werd aan de jeugd gedacht.

Indachtig het spreekwoord: Wie de jeugd heeft,

heeft de toekomst", zullen de leerlingen van de hoogste klassen van alle basisscholen, een Lesbief Korenmolens te ontvangen. Zo kunnen ze te weten komen hoe het er bij de molen aan toe gaat. En dat ze de molen kunnen bezoeken, uiteraard.

De Burgemeester ontving een (nog dunne) dummy van de lesbief en een fraaie tekening van de molen, gemaakt door Gerrit Pouw.

Daarna sprak de molenaar Kees Onclin woorden van dank vanwege het feit dat hij in de gelegenheid was om de "duurste hobby van Geldermalsen" te kunnen uitoefenen en voor de primeur van de lesbiefen voor Geldermalsen.

De Burgemeester bedankte voor de tekening met de opmerking dat er in de recente uitbreiding van het gemeentehuis nog plaats genoeg was. Hij bedankte voor de ontvangst op de molen en memoreerde dat de molen er eigenlijk het eerst was en daarom zekere rechten had. Het maakt ook nogal wat verschil of je uit je huis naar een ander huis zit te kijken, of naar een molen.

Na koffie met gebak ging ieder de molen en de omgeving bekijken.

Er blijkt in Geldermalsen liefde en belangstelling voor de molen. Natuurlijk, de biotoop van de molen is niet ideaal. Er staan echt wel bomen die te hoog zijn. Maar het blijkt dat er al bomen waren verplaatst, waarbij het welzijn van de molen mede reden was voor de verplaatsing. De gemeente wil wel. De nieuwe bebouwing voldoet aan alle normen, zoals gezegd. Vlak bij de molen blijft het onbebouwd. Dit wordt een parkje.

Meestal moet men daarom bezorgd zijn. Maar na de bouw van dit molenvriendelijke complex kan het haast niet anders dan dat men ook dit gedeelte "onder de belt" kan houden.

JK

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS T.B.V. DE OPLEIDING

1. HET LESPAKKET

- * Basiscursus
Voor zover gereed. Alle lesstof wordt herschreven en zal de komende jaren verschijnen.
- * Verzamelinformatie
Practisch lesmateriaal
- * Informatie XII
Opbouw van het achtkant en de wipmolen
- * Informatie XX
Kruiwerken
- * Wieksystemen voor polder- en industriemolens

Bij aanmelding als lid in opleiding dient men dit lespakket aan te schaffen. Het omvat de benodigde theorie bij de opleiding.

De prijs is uiterst laag gehouden en bedraagt f 70,-.

2. TER VERBREIDING VAN KENNIS OVER MOLENS HEEFT HET GILDE ONDERSTAANDE UITGAVEN BESCHIKBAAR:

- * Informatie XXII
Bovenassen (f 12,50 incl. porto)
- * Informatie XVI
Waarom draaien molens linksom. Waarom helt de bovenas.
De tonmolen (f 12,50 incl. porto)
- * Informatie XIX
Molenaarservaringen (f 10,00 incl. porto)
- * Informatie XXI
Weercursus

3. GRATIS UITGAVEN

- * Statuten en Huishoudelijk Reglement
- * Bladen voor de maaluren-boekjes voor leden in opleiding en gediplomeerde leden
- * Exameneisen
- * Modelcontract voor vrijwillig molenaars
- * Folder betreffende de diverse Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen betreffende opleiding en bestellingen van het bovengenoemde:

De ledenadministratie van het Gilde: Mevr. E.N. Pouw-Schipper

Zwarteweg 70 1412 GE Naarden. Tel. 02159-45428

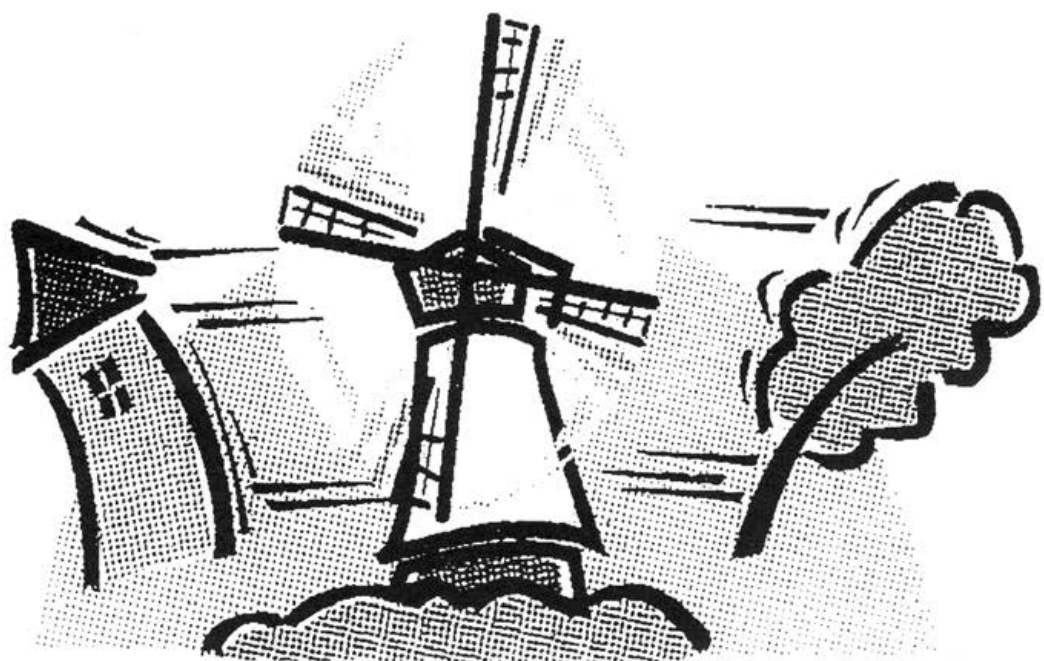
(Niet op zaterdag, dan zijn we op de molen!!!)

VOOR DE OPLEIDING AANBEVOLEN LITERATUUR

- * Molens
Ir. F. Stokhuyzen. (kopie op A4 formaat) f 25,- (incl. porto)
- * Opleiding Watermolenaar
Ing. J. den Besten. Te bestellen door storting van f 50,- (incl. porto) op giro 139 754 te Loenen a/d Vecht
- * Zingende Stenen
D.J. Abelskamp f 45,- (excl. porto)
- * Rond Zingende Stenen
D.J. Abelskamp f 45,- (excl. porto)
- * Beide laatste boeken te bestellen via girorek. 148232 t.n.v. Rabobank Midden-Westland t.g.v. rek. nummer 13.53.85.210 van de penningmeester van de cursuscommissie G. Barendse te Poeldijk.
- * Bestelt u beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 99,- (incl. porto)
- * Veiligheid op wind- en
De Hollandsche Molen.
watermolens
f 10,- (incl. porto) via de ledenadministratie

Inleveren copy:

Voor Gildebrief no. 3 (verschijningsdatum 15 september 1995) dient Uw kopij vóór 1 augustus 1995 bij de Gildebrief-redactie binnen te zijn.

Geef molens de ruimte.

**VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN MOLENAARS**

